

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЈ“

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ

ВТОР ЦИКЛУС НА ИНТЕР-РЕЛИГИСКИ СТУДИИ

Магистерски труд

МОРАЛНИТЕ АСПЕКТИ НА ХРИСТИЈАНСТВОТО

Ментор:

Проф: д-р Татјана Стојаноска
Иванова

Кандидат:

Моника Спасовска

5335/20

Скопје, 2023

Содржина

I	Вовед	4
2	Операционализација на поими	7
2.1	Поим за религија	7
2.2	Функции на религијата	9
3	Поим за морал и вредност	23
3.1	Поим за морал	23
3.2	Поим за вредност	25
3.3	Функции на морални норми	26
4	Односот помеѓу моралот и религијата	29
5	Методолошки пристап	32
5.1	Предмет и истражувачки прашања	32
5.2	Цели на истражување	32
5.3	Методи и техники на истражување	33
5.4	Библиографскиот пристап	33
5.5	Историографскиот пристап	34
6	Поим за Христијанство	36
6.1	Основачот на христијанството-Исус Христос	37
6.2	Поделба на христијанството	39
6.3	Учење за Христијанството од Светото Писмо Библија-Нов Завет	44
6.4	Значајни христијански ликови	51
7	Истражувачки прашања	58
8	Моралните аспекти на христијанството	66
8.1	Евангелие според Матеј	Error! Bookmark not defined.
8.2	Евангелие според Марко	Error! Bookmark not defined.
8.3	Евангелие според Лука	76
8.4	Евангелие според Јован	79
8.5	Послание според Јаков	80
8.6	Послание според Павле	82

9	Заклучок.....	86
10	Библиографија.....	90

1 ВОВЕД

Религијата претставува еден од значајните феномени, кои имаат влијание во секое општество. Токму затоа, голем број истражувачи, посебно социолозите, филозофи, антрополози, психолози ја истражуваат религијата како еден посебен феномен. Во полето на истражувањето, постојат многу дефиниции за религијата но ниту една не е идентична. Голем број на научници во своите истражувања тврдат дека религијата е слична со ледениот брег кој плови по вода. Интересна компарација која позади себе ја отсликува суштината на религијата. Односно, видливиот дел кој плови ја претставува религијата како свесно, рационално, логичко, институционализирано, додека пак невидливиот дел на брегот го претставува она што религијата е „несвесна“ а тоа е она што нема видлив облик и не е институционално. Од ова, може да се заклучи дека религијата пред се не е чисто рационална ниту пак ирационална појава. Религијата е составен дел од човечката цивилизација со илјадници години, влијаејќи на начинот на кој луѓето живеат, размислуваат и комуницираат со светот околу нив.

Зборот „религија“ потекнува од латинскиот збор „religio“, што значи да се поврзе. За прв пат овој израз бил употребуван од страна на христијанскиот филозоф Лактанциј во IV век кој говорел за поврзаноста на човекот со Бог.

Религијата генерално може да се сфати како збир на верувања, практики и вредности кои се однесуваат на постоењето и природата на натприродно или божествено суштество или моќ. Во овој труд, ќе ги истражам различните аспекти на религијата, нејзините функции и нејзината важност во ова општество.

Една од карактеристиките на религијата е верувањето во повисока сила или божество. Ова верување може да има различни форми во зависност од религијата, како монотеизам, верување во еден бог или политеизам, верување во повеќе богови. Покрај верувањето во повисока сила, религијата често вклучува збир на ритуали, практики и морални кодекси кои го водат однесувањето на нејзините следбеници. На пример, многу религии бараат редовна молитва, пост или ацилак на свети места.

Религијата служи и како средство за објаснување на непознатото, за обезбедување на чувство за цел и значење на човековото постоење. Многу

религии нудат одговори на прашањата за потеклото на универзумот, целта на животот и задгробниот живот. Овие одговори можат да обезбедат утеха во време на неизвесност или неволја. Религијата исто така може да понуди чувство на заедница и припадност, бидејќи следбениците се здружуваат за да ги споделат своите верувања и практики.

Покрај нејзините духовни и филозофски функции, религијата игра важна улога во обликувањето на човечкото општество и култура. Многу од големите светски уметнички дела, литература и музика се инспирирани од религиозни теми и мотиви.

Религијата, исто така, била движечка сила зад социјалните и политичките движења, од движењето за граѓански права во Соединетите држави до борбата за независност во Индија. Меѓутоа, религијата била и извор на конфликти и поделби низ историјата. Верските разлики доведоа до војни, прогонство и дискриминација. Во некои случаи, религиозните верувања се користени за да се оправдаат актите на насилството и угнетувањето. Ова ја нагласува важноста од почитување на верувањата на другите и промовирање на толеранција и разбирање. Со промовирање на почит и толеранција за верувањата на другите, можеме да работиме кон помирен и похармоничен свет.

Она што е посебно значајно, и преставува дел од овој магистерски труд, се моралните норми и вредности во монотеистичките религии, посебно во христијанството. За голем број научници, вредностите и моралните норми, кои се дел од христијанското учење, се општочовечки вредности и норми и служат како патоказ на верниците и им помагаат за нивна морална надградба. Поаќајќи од ваквиот став за вредносна и морална кохезија во христијанството, Шушнич говори за нив и во своето истражување ги посочува постапките од каде треба да започнува социологијата на религијата:

-потребна е нужна врска помеѓу структурата на општеството и структурата на религијата;

-покрај религиските мерила за вистината, смислата и вредностите, постојат и општествени;

- религиските верувања, идеи, вредности, покрај својата улога во религискиот систем, имаат и некои други значајни функции во општествениот живот; (Šušnjić Đuro, 1998)

- промена на религиските верувања, идеи и ритуали не се одлучувачки само внатрешните фактори на религијата, туку и надворешни прилики или неприлики;

- историјата на религијата не може да се објасни без познавање на историјата на општеството.

Моралните вредности претставуваат заинтригирачка тема особено за социолозите. Во религијата особено се вткаени моралните вредности. Општества кои што ги почитуваат моралните норми и доктрини се успешни и се рангирани на високо ниво додека пак општества каде моралните вредности се на најниското ниво се одраз на нивниот историски развој и култура.

Живееме во време на голема ерозија. Историски гледано, во нашето општество порано и сега може да се забележи значителна промена во кодексот на моралните вредности. Одредени норми кои се наоѓале на дното односно кои биле ниско рангирани на хиерархиската линија со тек на времето полека се искачиле на врвот/ пиадесталот на хиерархијата и обратно. Тоа е период каде постои опасност од морална корозија.

Токму затоа, моралните вредности претставуваат исклучителен и важен фактор во едно современо општество!

2 ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈА НА ПОИМИ

2.1 Поим за религија

Поимот религија потекнува од латинскиот збор „religio“, што значи обожавање на боговите проследено со латинскиот глагол „religare“ односно верување, поврзување. Религијата ги поврзува следбениците на иста религија како на пример поврзаноста меѓу Богот и човекот но не и припадници на различни религии. Таа е автономен и независен систем на верувања, идеи и ритуали. Религијата е прашање на желби, настојувања и стремеж на поединецот кон пријатните чувства што ги поседува.

Социолозите задлабочувајќи се во проблемот на истражувањето на поимот религија, ја дефинираат како групна појава. Но едно нешто е клучно за сите социолози а тоа е верувањето во натприродното. Натприродното не е недвосмислено. Научникот е тој кој не може да ги одреди карактеристиките на натприродното ниту пак може суштински да утврди дали постои или не постои натприродното.

Емил Диркем (1858-1917) е еден од највлијателните социолози кога е во прашање религијата. Тој во своето дело „Елементарни облици на религискиот живот“ (Диркем,1915) ќе ја искаже својата теза дека „религијата е унифициран состав на верувања и практики поврзани со светите ствари т.е. со тоа што е издвоено и забрането. Во неговото основно дело, Диркем ја анализира улогата на религијата во општеството и тврди дека тоа не е само прашање на индивидуално верување, туку општествен феномен кој одиграл клучна улога во обликувањето и одржувањето на општествениот поредок. Гледиштето на Диркем за религиозниот живот и неговото значење за современата социолошка мисла е од клучно значење за социологијата.

Диркем тврдел дека религијата служи како витална функција во општеството обезбедувајќи чувство на социјална солидарност и колективна свест. Тој верувал дека религиозните верувања и практики се клучот за разбирање како поединците и групите во општеството одржуваат чувство на припадност и заеднички вредности. Тој ја гледал религијата како збир на симболи и ритуали

кои ја отелотворуваат и изразуваат колективната свест на општеството. Токму затоа, тој го нарече ова „свето“, кое го дефинирал како нешто што се издвојува од секојдневниот свет и се третира со почит.

Според Диркем, светото не било само одраз на индивидуалните верувања и желби, туку производ на социјалната интеракција и колективното искуство. Клучот за разбирање на религијата според Диркем, е да се испита општествениот контекст во кој таа се појавува и начините на кои таа се пренесува од една генерација на друга. За Диркем, религијата не е само прашање на индивидуален избор, туку фундаментален аспект на општествениот живот кој имал длабоко влијание врз начинот на кој луѓето размислуваат, чувствуваат и дејствуваат. Диркем, исто така, верувал дека религијата игра клучна улога во одржувањето на општествениот поредок преку обезбедување на морална рамка што го води индивидуалното однесување. Тој тврдел дека религиозните верувања и практики служат како моќен извор на морален авторитет, спроведување на општествените норми и регулирање на однесувањето. Религијата ја гледал како извор на социјална контрола, обезбедувајќи средство за регулирање на однесувањето и одржување на социјалната хармонија.

И покрај многуте придонеси што Диркем ги дал во проучувањето на религијата, неговите ставови биле предмет на критики и дебати. Некои научници тврдат дека неговиот фокус на колективната свест и социјалната солидарност ја минимизирале улогата на индивидуалната агенција и избор во религиозното верување и практика. Други пак, го критикувале неговиот акцент на општествениот поредок и стабилност, тврдејќи дека тоа не ги објаснува начините на кои религијата исто така може да биде извор на конфликти и несогласувања. (Durkheim, 1912)

И покрај овие критики, погледот на Диркем за религиозниот живот останува важен темел за современата социолошка мисла. Неговиот фокус на социјалните димензии на религијата имал големо влијание врз начинот на кој научниците ја разбираат улогата на религијата во обликувањето на човековото однесување и општество. Додека продолжуваме да се бориме со сложената и еволутивна улога на религијата во современото општество, согледувањата на Диркем остануваат релевантни и проникливи како и секогаш.

Диркемотовото дело станало таргет за анализирање од страна на Хараламбос и Холборн. Според нив, Диркем потенцира дека општествениот живот не може да функционира без заедничкиот вредносен систем и морални верувања кои ја создаваат колективната свест. Ако таа не постои тогаш не би постоел ниту општествениот поредок, ниту општествената контрола и соработка. (Durkheim, 1912)

Во определување на суштината на религијата постојат пет значајни пристапи: антрополошки, натуралистички, трансцедентален, онтолошки и социолошки пристап.

2.2 Функции на религијата

2.2.1 Религиска функција поглед на свет

Религијата е значаен и повеќеслоен аспект од човечкиот живот кој постоел во различни форми низ историјата. Тоа е систем на верување кој им обезбедува на поединците начин да го разберат светот и нивното место во него. Една од централните функции на религијата е нејзината способност да служи како поглед на светот. Погледот на светот се однесува на сеопфатно разбирање на природата на реалноста, целта на постоењето и односот помеѓу поединецот и светот околу нив. Религијата игра значајна улога во обликувањето на погледот на светот на поединецот, бидејќи обезбедува рамка за разбирање и толкување на светот и настаните во него.

Во многу религии, приказната за создавањето е суштински елемент во воспоставувањето поглед на светот. На пример, приказната за јудео-христијанското создавање што се наоѓа во книгата битие дава објаснување за потеклото на светот, целта на човечкото постоење и односот помеѓу Бог и човештвото. Овој поглед на светот ги поставува темелите за религиозните верувања и практики на милиони луѓе ширум светот.

Религијата служи и како средство за разбирање на целта на човековото постоење. На поединците им дава рамка за разбирање зошто постојат и каква е нивната улога во светот. На пример, во христијанството, целта на човековото постоење е да се сака и да му служи на Бога и да ги сака другите. Овој поглед на светот го информира начинот на кој христијаните му пристапуваат на животот, нивните односи со другите и нивните приоритети. Понатаму, религијата може да им обезбеди на поединците морална рамка за разбирање и навигација низ светот. Религиозните учења и верувања често вклучуваат збир на морални принципи кои ги водат поединците во донесувањето одлуки и интеракцијата со другите. На пример, десетте заповеди во христијанството обезбедуваат морален код кој им помага на поединците да се движат во прашања поврзани со односите, чесноста и правдата.

Освен што дава поглед на светот, религијата служи и како средство за наоѓање смисла и цел во животот. Преку религиозните верувања и практики, поединците можат да најдат чувство за цел и исполнување што можеби нема да го најдат на друго место. Ова чувство за цел може да обезбеди удобност и утеха во тешки времиња и може да им помогне на поединците да најдат чувство на припадност и заедница.

Религијата има критична функција како поглед на светот. На поединците им дава рамка за разбирање и толкување на светот околу нив, како и чувство за цел и смисла во животот. Улогата на религијата во обликувањето на погледот на светот на поединецот не може да се потцени, бидејќи таа обезбедува основа за верувања, практики и вредности кои ги водат поединците во навигацијата низ сложеноста на животот.

Религиската функција поглед на свет, во најтесна смисла е поврзана со религиската компонента-замисла за надприродното-онострано битие. Замислата што човекот ја има за натприродното - онострано битие, во голема мера го обликува и неговиот поглед на свет воопшто. Од ваквото поимање произлегува и ставот дека луѓето, пред се верниците, го делат светот на: свет на свети нешта (сакрални) и свет на световни нешта (профане).

Светот на световните нешта е светот во кој живееме, овоземскиот свет, а светот на светите нешта е светот на оностраното битие, односно, надприродното

битие го добива статусот на светост, а природниот поредок го добива статусот на профаност. Како што укажуваат и голем број научници, религијата е целовит поглед на свет, а ваквото толкување упатува на ставот дека во себе религијата содржи и една рационална или когнитивна димензија, иако таа димензија кај религијата не е од клучно значење, сепак постои. Религијата, како целовит поглед на свет, задоволува низа значајни верникови потреби и тоа: потреба за комуникација со бога, потреба за комуникација со себе и со други луѓе, потреба од контакт со природата, со други луѓе и слично.

Во тој контекст и Павичевиќ ја определува оваа функција. Според него, “религијата преку својата функција поглед на свет, добива и статус на специфична филозофија, бидејќи погледот, сваќањето и третманот што религијата го има за светото нешто, не е можен ако во исто време не го инкорпорира во еден целосен поглед на свет, заедно со сваќањето за природното или профаното”. (Павичевиќ,1986)

Изнесувајќи го ваквото гледиште, од анализите на Павичевиќ, може да се согледа дека светото и профаното постојат само ако се посматраат и стават во меѓусебен однос. Од овие констатации што ги изнесува Павичевиќ, произлегуваат и темелните карактеристики на религискиот поглед на свет, а тоа се: дуализмот и спиритуализмот. Дуализмот се согледува преку неговата идеја за постоење на два света, спиритуалистичката карактеристика ја идентификува на основа на приматот што во религискиот поглед на свет го има духовниот принцип.

Религиската функција поглед на светот убаво ја опишува и објаснува Мирча Елијаде, во своето дело „Свето и профано. Тој најпрво ги дефинира и идентификува поимите свето и профано, потенцирајќи дека разликувањето на светото од профаното всушност ја преставува и основата на религискиот поглед на свет, велејќи: “таму каде што во просторот се манифестира светото, се укажува стварното, таму почнува светот” . Елијаде, во своето дело ќе ни открие дека светото и профаното преставуваат два начина на егзистирање на светот, кои човекот ги практикува низ целата своја историја и човекот може да го запознае светото благодарение токму на тоа што светото се манифестира како нешто што е потполно различно од профаното. (Елијаде 1949).

Потенцирајќи ја дистинкцијата што Елијаде ја прави, зборувајќи за свето и профано, тој укажува на едно од централните прашања а тоа е ставот дека религиозниот човек настојува што е можно повеќе да се задржи во просторот на светоста и неговото религиско искуство. Се изразува сосема различно во споредба со целокупното практично искуство на нерелигиозниот човек. Елијаде се осврнува и на поимите на свето и профано и во современиот свет.

Според него, религиозниот човек прифаќа еден определен поглед на свет, каков што е религискиот, определувајќи се при тоа за одреден специфичен начин на егзистенција, верувајќи во светоста на своето настанување, како и светоста на севкупното човеково суштествување, а за разлика од религиозниот човек, нерелигиозниот се карактеризира со тоа што не ја прифаќа светоста на нештата, односно ја прифаќа релативноста на стварноста. Сепак Елијаде изнесува едно свое тврдо стојалиште, според кое, “потполно рационален човек не постои во стварноста, туку тој е апстракција”, истакнувајќи дека современиот човек не е тотален човек и како таков не е во состојба да ги испитува основните предуслови на човековата егзистенција, односно религијата е таа која што може да обезбеди интегритет на човековата егзистенција, но само вистинската религиозност.

Преку гледиштата на Павичевиќ и Елијаде произлегуваат основните карактеристики на религиската функција поглед на свет. (Павићевиќ,1986)

2.2.2 Индивидуално-психолошка функција

Како што споменавме религијата обавува низа функции во општеството, а една од тие функции е индивидуално-психолошката функција, која има голема улога во животот на верникот. Човекот во текот на својот живот, развивајќи се, образувајќи се, поминува низ различни фази и во одредени моменти од своето битисување се соочува со одредени проблеми, за кои во моменти не гледа рационално решение.

Има и моменти во животот кои носат и болка и страдање, при што не така ретко, човекот си го поставува прашањето: Која е смислата на човековото постоење? Не наоѓајќи соодветен одговор, станува свесен за апсурдноста на

животот. Со цел полесно прилагодување кон одредени општествени ситуации, со цел надминување на некои тешки моменти од животот на човекот, во такви случаи се вртиме кон религијата, а целта на индивидуално-психолошката функција е токму помагање на индивидуите во надминување на одредени состојби и емоции, односно помагање во кризни ситуации.

Човекот некогаш е доведен во ситуација да не може и да не знае како да обезбеди егзистенција. Токму преку оваа функција, религијата често пати и ја осмислува човековата егзистенција. Од друга страна, одредени емоции, како на пример стравот, пред се стравот од смртта, кои се јавуваат кај човекот, можат да предизвикаат последици по неговото здравје и живот, и во такви моменти религијата преку оваа своја функција му помага.

Стравот од непознатото, стравот од смртта, се состојби кои на човекот му носат стрес и сомневање, но религијата му помага да го надмине тој страв, нудејќи му одредени одговори и давајќи одредена смисла на некои бесмислени ситуации. Токму и Павичевиќ ја потенцира психолошката функција на религијата преку нејзината улога што таа ја има за човекот како помош во надминување на стравот од смртта. Како што истакнува тој, човекот е свесен за смртта. Преку психолошката функција на религијата се осмислува како човекот да ја надвлее смртта по психолошки пат, односно преку дејствување врз емоциите кои ја придружуваат свеста дека смртта е акт. (Павичевиќ, 1986)

Во таа смисла човекот треба да направи рационализација со која смртта треба да добие своја смисла и оправдување, а потоа, со давање на централно место над божественото, односно, треба да се потенцира двојноста на животот, дека покрај земскиот-ограничен живот, постои бесмртен небесен вечен живот, во кој живее човековата душа. На тој начин, преку објаснувањето за постоењето на двата света и за живот после смртта, на некој начин се овозможува на човекот да не страда во голема мера и да не се плаши од крајот на животот.

Религијата, преку оваа функција, го олеснува емоционалното и духовното прилагодување на личните и заеднички промени, давајќи им одредено значење и крајна смисла. Според Шушњич религијата преку оваа функција му помага на човекот да стекне свест за себе, пред се во односите со други луѓе. Ако некој човек нема изградено слика за себе, секое мислење на друга личност ќе биде за

него еднакво вредно. Но со самиот факт дека човекот најчесто отфрла некои мислења за себе што му ги наметнуваат другите, само го потврдува фактот дека човекот има изградено свест за себе, односно го брани својот идентитет и повлекува јасна граница меѓу себе и другите.

На тој начин го чува и гради својот индивидуалитет, а на еден верник секако во тоа му помага и религијата. Шушњич истакнува дека значајноста на оваа функција на религијата се согледува во помошта што таа му ја дава на човекот при градење на личниот и колективен идентитет, потенцирајќи дека таа одговара на прашањето на секој поединечен верник што си го поставува: Кој сум јас и каде е моето место во структурата на светот?

Религијата, преку оваа функција, може да го прошири верниковото јас до крајни граници на природниот (искуствениот) и натприродниот (надискуствениот) свет, без нејзина помош верниковиот поим за сопственото јас или за себеси ќе биде многу ограничен.

За индивидуално-психолошка функција на религијата и нејзината улога и значење што таа го има во верниковиот живот, зборува и Мирча Елијаде, според кој секој животен период на човекот е пропратен со: кризи, страдање, опасност, невољи и сл., но човекот токму со помош на религијата ги надминува тие ситуации и од нив излегува поцврст, односно, тоа е пат на созревање на единката во личност, начин на изградување на самиот себе, индивидуализација . (Елијаде,1996)

Крешиќ исто така говори за значењето што оваа функција која има за верникот. Според него желбата и проекцијата на божјата егзистенција е во стварност израз на човековото тежнеење кон сопствената бесмртност. Фактот дека смртта реално постои ја генерира желбата за бесмртност. Религијата, со помош на оваа функција, е рамка и средство за рационализација на човековата смртност, третирајќи ја не како престанок на животот воопшто, туку само како престанок на еден начин на живеење, објаснувајќи ја со одвојување на бесмртната душа од смртното тело.

Крешиќ исто така укажува на уште една димензија на религиското сваќање на смртта, која што смртта ја поврзува со моралноста. Смртта се толкува

како пресврт во моралниот живот, каде треба да дојде до потврдување на вистинитоста на религиското учење дека моралноста во овоземниот живот ќе биде наградена во небескиот вечен живот. (Крешиќ,1981)

Преку ставовите на сите овие научници, може да се согледа значењето што и се дава на индивидуално-психолошката функција на религијата и што таа го има за животот на верникот, при што може да се заклучи дека навистина со помош на оваа религиска функција верниците надминуваат мошне тешки и кризни моменти во својот живот.

2.2.3 Компензациона функција на религијата

Основата на компензационата функција на религијата ја чини гледиштето според кое во својот живот човекот за добронаправените дела добива награда, а за лошо сторените дела казна. Но некогаш животот не го наградува човекот својствено добрините кои ги прави. За да не дојде до разочарување кај него а со тоа да престане да прави добри дела религијата нуди компензација, односно доколку не бидеш награден на овој свет, за своите постапки ќе бидеш награден на оној земскиот свет.

Етичките заслуги во овој живот може да донесат повторно раѓање на небото. Учењето за компензација, награда и спасение има смисла и вредност само доколку влијае на вистинското обликување на однесувањето на верниците. Секоја религија содржи: економски, политички, морални ветувања и награди за верниците.

На пример Вебер потенцира дека јудаизмот е типична религија на надокнада, учејќи ги верниците дека цел народ ќе биде награден за своите патења ако се придржува за божјите заповеди. Тој истакнува дека потребата за спасение е изразена кај општествено-потчинетите, морално понижените и психолошко навредените групи. (Вебер,1976)

Доколку е пониско местото на општествената скала, дотолку радикалните облици добиваат потреба за спасение. Во католицизмот и во православието исто

така е вообичаено да се говори за добри и лоши дела. Собирањето и одземањето на добрите и лошите постапки, при тоа што е етички значаен чин, добар или лош не може да биде занемарен или загубен. Врз основа на тие постапки бог ќе му го одреди местото на верникот.

Шушњиќ истакнува дека со оглед на фактот во текот на својот живот луѓето патат. (Ѕушњиќ,1998)

Логично е да постојат и различни начини на компензација за претрпените болки, а тој ги наведува следниве компензации: психолошки, економски, социјални, етички, когнитивни, физички и сл. каде секоја од нив си има специфична карактеристика и тоа:

-психолошки; лишавањето може да биде мало, но и да расте до несразмерни граници. Да се ослободиш од економската и социјална беда не значи и да се ослободиш од бедата во себе си, туку чувството на пониска вредност во однос на другите. Религијата е таа која треба да ти ја зајакне твојата самодоверба и да веруваш дека иако си лишен од некои задоволства на овој свет тоа ќе го надокнадиш во оноземскиот свет;

-економски; ако си сиромашен на овој свет, не жали и не пати, ќе бидеш побогат на оној свет. Религијата не учи дека иако немаме материјални добра, сепак не треба да тагуваме, затоа што ако немаме на овој свет тогаш ќе имаме на другиот свет.

-социјални; одредени општествени потреби не можеме да ги оствариме и за да не ни донесат фрустрации, треба да веруваме дека одредени социјални функции и улоги ќе ни се надоместат на оној свет;

-етички; човекот доживува понижувања, каде се разочарува, но наспротив треба да го јакне својот дух, односно да претпостави дека сето тоа е само искушение за да се согледа неговата морална цврстина на духот;

-когнитивни; одредени кризни ситуации може да бидат и сознајно плодни, имено во време на најтешки кризи доаѓа до појава на откритија и нови вредносни ориентации.

-физички; некој телесен недостаток или болест можат да бидат причина и извор на отуѓеност и лошо чувство. Преку молитвите се ослободуваме од негативните емоции.

Сите овие факти ни говорат дека со помош на компензационата функција, религијата допринесува да верниците полесно да прифатат одредени ситуации од реалниот живот, надевајќи се дека одредени работи ќе им бидат компензирани - надокнадени во животот потоа.

2.2.4 Социјално-интегративна функција на религијата

За да се објасни социјално-интегративната функција на религијата, најпрво ќе појдеме од самата суштина на зборот религија, односно „религио“ значи да се поврзе повторно она што било откинато, да се вдахне еден дух во повеќе луѓе. Самото ова потекло на зборот религија ни говори дека религијата има социјално-интегративна функција во општеството, имено ја јакне општествената кохезија и го зголемува јакнењето на колективниот дух кај луѓето, што допринесува и за постабилен општествен систем. Вака претставената религија, преку социјално-интегративната функција во голема мера се подразбира дека е во функција и во служба на јакнење на општествената солидарност, каде суштината на верските ритуали би биле јакнење и развој на општествената интеграција.

Ваквото толкување на религијата ни дава за право да заклучиме дека интеграцијата е поважна од самата религија. Што е поголем степенот на религиозност на групата, толку е повисок степенот на интеграција на групата. Со самото зголемување на степенот на интеграција на групата се зголемува и религиозноста на секој член на групата.

Многумина научници истакнуваат дека еден од основните критериуми за разликување помеѓу религиските и нерелигиските идеи, верувања и вредности се гледа токму од тоа дали тие моќно допринесуваат за создавање, одржување и јакнење на општествената кохезија. Од функционалистичко гледиште, религијата нема за цел да ги спасува поединечните души, туку да помогне општеството и неговите вредности не се распрснат. Според функционалистите сите идеи и

верувања, на било кој начин допринесуваат за интеграција на општеството и можат да се сметаат за религиски, бидејќи ја изразуваат најголемата вредност.

Односот на поединецот кон другите поединци е во втор план, кога станува збор за религијата, најважна е заедницата и општеството. Таа настанува како темел на заедничките искуства, верувања и вредности, а не на основа на крвно или брачно сродство. Затоа пак, функцијата на религијата е да ја јакне и чува интеграцијата на општеството.

Шушњич зборувајќи за социјално-интегративната функција на религијата укажува и на една опасност што произлегува од оваа функција. Како доказ за тоа го наведува ставот “дека една религија делува интегративно на своите верници, но се оддалечува од луѓето од другите вери или од оние кои се без вера. Другите се странци и спрема нив не може да се постапува онака како што налагаат божјите заповеди. Верската поврзаност понекогаш е појака и од крвната врска”. (Ѕушњиќ,1998)

Интересна е анализата на Павичевиќ за социјално-интегративната функција на религијата, кој всушност зборувајќи за оваа функција прави спој на своето толкување преку критичката анализа на Диркемовото функционалистичко третирање на религијата. Според него, религијата, како општествен феномен, преку оваа функција, допринесува за комплексност на општествениот организам. Тоа идеолошко интегрирање религиските системи го прават на тој начин што дефинираат определен систем на темелни вредности определен поглед на светот, околу кој треба да се оствари идеолошкото обединување на различните општествени групи и слоеви, односно на нивните поединечни интереси во рамките на општествената заедница. (Павичевиќ,1974)

Од сето она што досега напоменах, може да се заклучи дека социјално-интегративната функција на религијата е во насока на воспоставување на: статус, улога и функција на религиската матрица, ставајќи посебно акцент на етичката компонента на таа матрица.

2.2.5 Етичка функција на религијата

Етичката функција на религијата била тема на голема дебата и дискусија низ историјата. Многу луѓе тврдат дека религијата служи како основа за етичко однесување, додека други веруваат дека моралот може да постои независно од религиозните верувања.

Религијата е значајна сила во обликувањето на етичките системи на многу општества. Религиозните традиции честопати обезбедуваат збир на морални насоки што од приврзаниците се очекува да ги следат. На пример, во христијанството, десетте заповеди служат како основа за етичко однесување. Религиозните текстови и учења нудат и насоки за прашања како што се: социјалната правда, сочувството и третманот на другите.

Една од основните функции на религијата е да обезбеди морален компас за нејзините следбеници. Со придржување кон етичките учења на нивната религија, поединците можат да постигнат чувство за цел и насока во нивните животи. Религијата може да им помогне на поединците да го разберат светот околу нив и да им обезбеди збир на вредности кои ќе го водат нивното одлучување. Ова чувство на морална основа може да им помогне на поединците да се движат во тешки ситуации и да направат избори што се усогласуваат со нивните верувања. Религијата може да послужи и како извор на заедница и поддршка за поединци.

Верските заедници често обезбедуваат чувство на припадност и поврзаност, што може да биде од суштинско значење за поединците кои се чувствуваат изолирани или исклучени. Во овие заедници, поединците можат да најдат поддршка, водство и охрабрување да го живеат својот живот според нивните етички убедувања. Сепак, улогата на религијата во обликувањето на етичкото однесување не е без контроверзии. Критичарите тврдат дека религијата може да се користи за да се оправдаат неморални дејствија, како што се акти на насилство или дискриминација. Тие исто така тврдат дека религиозните учења можат да бидат застарени или штетни, особено кога се користат за ограничување на правата и слободите на одредени групи луѓе.

Од целиот овој контекст може да се заклучи дека етичката функција на религијата е сложена и повеќеслојна. Иако религијата може да обезбеди рамка за етичко однесување и да служи како извор на заедница и поддршка, таа може да се користи и за оправдување неморални постапки и ограничување на правата на другите. Како што општеството продолжува да се развива и менува, важно е да се продолжи разговорот околу етичката функција на религијата и да се знае дека религиозните учења се усогласуваат со нашето еволуирачко разбирање за моралот и правдата.

Според Павичевиќ, вистинката смисла етичката функција ја добива со појавата на монотеистичките религии. Со дефинирањето на етичките принципи и правила во однос на светото нешто каде светото претставува синоним за доброто, наспроти сатанското кое претставува синоним за злото. Смислата на етичката функција произлегува од потребата да се наметне општествената заедница на општествените односи и морални принципи. Со тоа верниците ќе ги усвојуваат и ќе станат морално изградени личности. (Павичевиќ,1974)

Ќимик ќе истакне дека пронаоѓањето на релацијата помеѓу религијата и моралот значи и пронаоѓање на религиската смисла и на смислата на замислата на натприродното битие. Според него, конкретната религиска свест на верниците ја имаат во свеста за божеството како етички законодавец и судија, односно, како етички моделатор на целината на верниковиот живот.

Од сето ова, може да се истакне дека Ќимик става акцент на процесот на морално градење на личноста преку религиските верувања, потенцирајќи дека на верниците треба да им се даде пример за морален идеал кој тие ќе го следат. За да се дојде до таа цел неизбежна е улогата што ја има бог, сватен како врвен општествен авторитет на морален законодавец и судија. Шушњич, укажува на посебното значење што го има етичката функција на религијата а тоа е во градењето на карактерот и личноста на верниците. Тој истакнува дека сите верувања, сите обреди, сите ритуали и сите храмови на една религија го имаат своето значење само во однос на една одлучувачка цел: да го направат верникот подобар од што е, нудејќи му морален идеал во ваков или онаков облик. (Ѕушњич,1998)

Со други зборови, религијата е претставена како повик на отварање за она што е најдобро во човекот, за идеал кој му е недофатлив. Целокупната работа на религијата е да го направи човекот божествен. Етиката, ако се свати како критичка свест за моралот, не може да го разбере бог поинаку него како морален идеал или идеална вредност. Поимот Бог, од етичко гледиште, е израз на човековата верба односно постои повисоко мерило за вреднување на човековите постапки од оние кои човекот ги користи во своите секојдневни односи. За етиката, мислата за Бог е вредна само доколку може да ги направи човековите односи подобри отколку што се. Бог е потребен за да се докаже дека човекот по природа не е совршен и потребен е тој морален идеал кој ќе ги води луѓето при односите со другите луѓе.

Она што е значајно да се истакне е дека кога станува збор за моралот во религиските норми, и за општествениот морал, тој мора да соодветствува со потребните желби и интереси на луѓето, бидејќи во спротивно нема да ја постигне саканата функција и ефект. Односно може да дојде до морална неосетливост на луѓето, а подоцна и до морална ерозија. Човекот гради три слики и тоа: на она ниво каков што е во односите со себе и другите, на ниво како историски би можел да биде спрема себе и другите, и на ниво каков би требал да биде, верски и морален идеал како крајна мера на неговата разумност и умност.

Теолозите укажуваат зашто токму бог е морален идеал кои луѓето треба да го почитуваат и да се стремат кон него. Теолозите овој став го аргументираат со тезата дека она што има почеток и крај не може да биде извор на вера и надеж. Човекот има почеток и крај и аналогно на тоа човекот не може да биде извор на вера и надеж, а Бог за разлика од човекот нема почеток ниту крај.

Бог треба да се почитува како морален идеал, бидејќи само така човекот ќе тежнее кон вистина, за да може морално и духовно да делува и да има крајна смисла и оправдување за своите постапки. Ако постоењето на бог не може да се докаже има добри причини да се претпостави, како животот на човекот би добил една поинаква смисла за живеење. Ако веруваме дека со нашиот живот управува едно добро начело, тогаш во светот ќе може да се случуваат само добри работи. Ако човекот верува во бесмртност на душата тогаш тој ќе прави и да се спаси: ќе

стане одлучен да прави добри работи и отпорен на секој вид на принуда да прави зло.

Бог претставува олицетворение на она што би сакале да бидеме во најдобрата смисла на зборот. Подразбира не само љубов према пријателот, туку и љубов спрема непријателот, кој верува во бога верува во добро. Бог претставува метафора за морален чин, морална мисла и морално чувство. Гревот постои само ако постои бог, бидејќи не можеме да ја измериме големината на гревот без најголемото мерило-бог. Ако ја нема таблицата на вредност, со најголемата вредност на врвот тогаш се е подеднакво вредно или безвредно. Неверувањето е исто што и негирањето на врвната вредност. Ако човекот постапи неморално, не следи никаква надворешна казна, но следи внатрешна казна, а тоа е грижата на совест.

Верските вредности и норми се понуда и патоказ на човекот и на него останува дали ќе ги прифати или отфрли. Во светите списи стои дека верата го наследува законот т.е. љубовта настапува наместо формалните норми и закони. Ако верата и моралот се нераскинливо поврзани, тогаш секое слабеење на верата со себе повлекува и надгризување на вредностите и распад на моралните норми. Затоа, треба да се назначи токму етичката функција на религијата, бидејќи таа допринесува за кохезија и интеграција на целокупното општество.

3 ПОИМ ЗА МОРАЛ И ВРЕДНОСТ

3.1 Поим за морал

Кога го анализираме моралот од социолошка гледна точка ние првенствено мислиме на збир на правила кои што ги има во едно определено општество или една општествена класа за начинот и содржината на нивните меѓусебни односи кои преовладуваат во заедницата. Преку моралот ние како поединци правиме разлика што е добро а што е лошо однесување , но во филозофијата постои правец на изучување кој го опишува начинот на живеење а тоа е етиката.

Добрите дела се оние кои луѓето постапуваат според нив и ги ценат како морални. Моралот е комплексен концепт кој е од клучно значење за успехот во многу области од животот, вклучувајќи ја работата, училиштето и личните односи. Моралот може да се дефинира како ментална и емоционална состојба на поединец или група, како што се рефлектира во нивните ставови, верувања и однесувања. Тоа е важен фактор за одредување на продуктивноста, мотивацијата и целокупното задоволство.

Постојат неколку фактори кои придонесуваат за моралот. Еден од најважните е чувството за цел. Кога поединците чувствуваат дека нивната работа или постапки се значајни и имаат позитивно влијание, тие се со поголема веројатност да бидат мотивирани и ангажирани. Спротивно на тоа, кога поединците чувствуваат дека нивните напори се бесмислени или неценети, нивниот морал може да страда.

Друг клучен фактор во моралот е социјалната поддршка. Луѓето се општествени суштества, а чувството на припадност и поврзаност е критично за благосостојбата. Кога поединците се чувствуваат поддржани од нивните врстници, семејството или заедницата, тие имаат поголема веројатност да имаат позитивен морал.

Надворешните фактори како што се: економијата, политиката и другите надворешни настани, исто така, можат да имаат влијание врз моралот.

На пример, силната економија и пазарот на труд може да го зајакнат моралот преку обезбедување на поединците чувство на сигурност и стабилност. Спротивно на тоа, слабата економија или политичката нестабилност може да доведе до чувство на несигурност и вознемиреност, што може негативно да влијае на моралот.

Важно е да се напомене дека моралот не е фиксен и може да варира со текот на времето. Промените во работните обврски, социјалните односи или надворешните настани може да имаат влијание врз моралот. Дополнително, поединците може да имаат различни фактори кои придонесуваат за нивниот морал. Она што може да го подигне моралот на една личност може да нема ист ефект врз друга.

Постојат неколку стратегии кои може да се користат за зајакнување на моралот. Еден од најефикасните е да им се обезбеди на поединците чувство за цел и значење. Ова може да се постигне со поставување јасни цели и задачи и обезбедување на можности на поединците да дадат значаен придонес. Дополнително, обезбедувањето социјална поддршка и можности за поврзување може да го зајакне моралот.

Други стратегии за зајакнување на моралот вклучуваат препознавање и наградување на поединците за нивните напори, обезбедување можности за личен и професионален раст и поттикнување на позитивна работна или социјална средина. Важно е да се напомене дека иако овие стратегии можат да бидат ефективни, тие мора да бидат прилагодени на поединецот или групата.

Како заклучок, моралот е сложен концепт кој е клучен за успех во многу области од животот. Чувството за цел и значење, социјалната поддршка и надворешните фактори придонесуваат за моралот. Додека моралот може да фигурира со текот на времето, постојат неколку стратегии кои може да се користат за да се зајакне. Со препознавање и решавање на факторите кои придонесуваат за низок морал, поединците и групите можат да ја зголемат продуктивноста, мотивацијата и целокупното задоволство.

3.2 Поим за вредност

Системите на морални вредности варираат во голема мера во различни култури и религии. На пример, во некои општества, семејните вредности како што се: почитта кон старешините, гостопримството и лојалноста се високо ценети. Во други, индивидуализмот, независноста и самодовербата се поважни. Слично на тоа, во некои религии, сочувството, простувањето и милосрдieto се централни за моралните вредности, додека во други, строгото придржување кон религиозните закони и кодекси на однесување е норма.

Еден систем на морални вредности што има значително влијание врз западното општество е јудео-христијанската етика. Овој систем се заснова на Десетте заповеди и другите учења од Библијата и ја нагласува важноста на моралното однесување, како што се: чесноста, љубезноста и почитта кон другите. Исто така, ја нагласува идејата за гревот, кој се смета за кршење на Божјите закони и води до морално распаѓање на општеството.

Друг систем на морални вредности што се од особена важност во последните години е секуларниот хуманизам. Овој систем ја нагласува важноста на човековото достоинство и права, разумот и емпатијата. Го цени научното истражување, рационалното размислување и потрагата по знаење како средство за разбирање на светот и подобрување на животот на поединците и општеството како целина.

Без оглед на системот на морални вредности, постојат неколку клучни принципи кои се централни за моралното однесување. Тие го вклучуваат златното правило, кое вели дека поединците треба да се однесуваат кон другите како што би сакале да се однесуваат кон нив, и принципот на реципроцитет, кој ја нагласува важноста на правичноста и еднаков третман за сите.

Моралните вредности се принципите и верувањата кои ги водат поединците и општеството во одредувањето на доброто од погрешното. Овие вредности се длабоко поврзани со културата и религијата кои варираат во различни општества и традиции. Сепак, сите системи на морални вредности споделуваат одредени клучни принципи, како што е важноста да се третираат

другите со почит и правичност. Со почитување на моралните вредности, поединците можат да придонесат за градење на праведно и хармонично општество.

Вредностите претставуваат слика на едно општество кои се длабоко вкоренети во начинот на живеење на луѓето. Тие ја даваат смислата на животот и ги определуваат човековите активности. Една од најважните функции на вредностите е одржување на ред и мир во едно општество. Со самото одржување на ред и мир во едно општество, се одржуваат важноста, обликот и местото на културните вредности. Вредностите пак, покажуваат кон што сме стремени, кон што се залагаме, што ни се допаѓа а со тоа ги искажуваме нашата свест и поглед за животот.

Доколку треба да се даде една конкретна дефиниција што претставуваат вредностите би истакнала дека вредностите се апстрактни цели и идеали кон кои треба секој поединец треба да се стреми во зависност од неговото однесување што е точно а што е погрешно, што е пожелно а што е презир. Секое општество е карактеризирано со свој вредносен систем.

Заедничко за вредностите и нормите е тоа што се составен дел од вредносниот систем на едно општество. Нормите се слични со правилата и упатствата кои што ги има во општеството. Наједноставно можеме да ги дефинираме како верување што треба поединецот да прави, како треба да се однесува во едно општество преку целокупниот процес на цивилизација. Постојат два вида на норми: морални и правни норми.

3.3 Функции на морални норми

Морални норми - претставуваат начини и правила на однесување, суштински за одржување на стандардите на пристојност и моралност. Моралните норми често се поистоветуваат како етички пораки затоа што се поврзани со моралот, чувството, свеста и определбата на поединецот што е добро а што е лошо.

Моралните норми се принципи и вредности кои ги водат поединците и општеството во одредувањето што е правилно и погрешно. Тие се правила кои управуваат со човековото однесување и ја формираат основата на етиката и моралот. Моралните норми многу варираат во различни култури и религии и често се тесно поврзани со личните верувања и вредности.

Една од примарните функции на моралните норми е да обезбеди рамка за поединците и општеството да донесуваат одлуки за тоа што е морално правилно и погрешно. Тие им помагаат на поединците да се справат со сложените етички дилеми и обезбедуваат насоки за решавање на конфликти и правење етички избори. На пример, нормата на искреност ги охрабрува поединците да ја кажуваат вистината и да постапуваат со интегритет, дури и кога е тешко да се направи тоа.

Друга важна функција на моралните норми е промовирање на социјалната кохезија и соработка. Следејќи ги моралните норми, поединците можат да работат заедно за да изградат праведно и хармонично општество. На пример, нормата на правичност ги поттикнува поединците да се однесуваат кон другите со почит, да се однесуваат со емпатија и сочувство, што може да доведе до поголема социјална хармонија и соработка.

Постојат неколку различни видови на морални норми, вклучувајќи: деонтолошки норми, консеквенцијалистички норми и норми на доблести. Деонтолошките норми ја нагласуваат важноста да се следат одредени морални принципи, како што се Десетте заповеди, без оглед на последиците. Консеквенцијалистичките норми, од друга страна, ја нагласуваат важноста да се земат предвид последиците од своите постапки при донесување морални одлуки. Нормите на доблеста се фокусираат на развивање одредени карактерни црти, како што се храброста, чесноста и сочувството, како средство за живеење морален живот.

Без оглед на видот на моралната норма, постојат неколку клучни принципи кои се централни за моралното однесување. Тие ја вклучуваат важноста да се третираат другите со почит и достоинство, потребата да се постапува со чесност и интегритет, како и вредноста на сочувството и емпатија. Со почитување на овие принципи, поединците можат да придонесат за градење на праведно и хармонично општество.

Од сето ова може да се заклучи дека моралните норми се принципите и вредностите кои ги водат поединците и општеството во одредување што е правилно и погрешно. Тие се правила кои управуваат со човековото однесување и ја формираат основата на етиката и моралот. Следејќи ги моралните норми, поединците можат да прават етички избори, да промовираат социјална кохезија и соработка и да придонесат за градење на праведно и хармонично општество.

4 ОДНОСОТ ПОМЕЃУ МОРАЛОТ И РЕЛИГИЈАТА

Односот помеѓу моралот и религијата е тема на многу дискусии и дебати низ различни култури и религии. Тема која е заинтригирачка и на која може да се проучат и поттикнат многу социолошки прашања. На пример како моралните вредности се поврзани со религијата.

Религијата одиграла значајна улога во обликувањето на моралните вредности и етичките стандарди низ историјата. Многу религиозни традиции обезбедуваат учења и насоки за тоа како поединците треба да се однесуваат во различни ситуации. Овие учења често се сметаат за врвен извор на морален авторитет бидејќи се верува дека се инспирирани од божествена сила.

Религиозните верувања и практики често се преплетени со морално однесување. Многу религии ја нагласуваат важноста на сочувството, љубезноста и великодушното и ги охрабруваат поединците да постапуваат на начини што им користат на другите. Религиозните ритуали и практики често се дизајнирани да ги зајакнат овие вредности и да промовираат морално однесување.

Сепак, исто така е можно да се утврди дека моралот може да постои независно од религиозните верувања. Моралните кодекси се засноваат на универзални принципи кои не се специфични за некоја одредена религија. На пример, принципот на златното правило, кој вели дека треба да се однесуваме кон другите како што би сакале да се однесуваат кон нив, е морално упатство кое може да се најде во многу култури и традиции, без оглед на религиозната припадност.

Понатаму, поединците кои не се религиозни можеби сè уште живеат морален живот. Можеби се мотивирани од желбата да прават добро или да живеат во согласност со нивните лични вредности, а не од религиозните учења.

Може да заклучиме дека врската помеѓу моралот и религијата е сложена и повеќеслојна тема. Додека многу религиозни традиции обезбедуваат насоки за моралното однесување и етички стандарди, исто така е можно да се живее морален живот без да се придржувате до одредени религиозни верувања. На

крајот на краиштата, односот помеѓу моралот и религијата е длабоко личен и субјективен, под влијание на различни фактори, вклучувајќи ги културните норми, личните вредности и религиозните верувања.

Уште античките писатели, зборувале за моралот и религијата, дел од нив подржувајќи ја тезата дека религијата и моралот се неминовно поврзани, а дел од нив, меѓу нив посебно Аристотел, ја негирале таа поврзаност. Аристотел истакнува дека моралот и религијата не се нужно меѓусебно поврзани и според него еден трезвен човек, на кого спознавањето никако не му преминува во емотивност, на кого му е доволно да ги свати односите помеѓу стварите и работите, не му е потребна религијата за да постапува правилно и за да биде човек.

Зборувајќи за односот религија-морал, Шушњиќ потенцира дека етичката религија претпоставува работа на себе си, работа на верско и морално усовршување на сировата човекова природа, за да може да влезе во светот на верската морална култура, т.е. да се спасиш значи да станеш зреле личност . Блиската врска помеѓу моралот и религијата не треба да се разбере како изедначување на верата и моралот, бидејќи во тој случај спасението би се состоело во просто почитување на моралните прописи а Божјиот збор би се свел на морална проповед или заповед.

Врската помеѓу религијата и моралот посебно ја потенцираат теолозите, кој го експлицираат тоа објаснување со ставот дека моралната развиеност на човекот подразбира и религиски момент или вера, пред се истакнувајќи дека за морално изградување на човекот пред се му е потребен одреден морален идеал, морален законодавец, некој морално совршен, а тоа може да биде само Бог, кој е и морален судија и дава оцван за човековите постапки дали се добри или лоши, и врз основа на тоа одлучува дали човекот ќе биде награден или казнет на другиот свет. Оваа теза ја потврдува Јордан Куничич во своето дело Насока во животот, кој истакнува дека без Бог не може ниту темелно, ниту научно да се образложат моралните вредности. Овој став го поткрепува со неколку факти и тоа:

-прво, не е можно да се разбере физичкиот ред во свемирот без повик на Врвното битие, доследно на тоа ни моралот не може да го добие своето најдлабоко толкување без повик на Бог, бидејќи човечкиот разум не мирува додека

не му се одговори така да поставувањето на понатамошни прашања станат сувишни;

-второ, пред луѓето многу работи остануваат незабележани, многу добри дела не се наградуваат, многу лоши дела не се казнуваат и затоа е оправдано да се очекува расплет на небото аде се ќе биде ставено на свое место;

-трето, сите темели, сите норми и критериуми по кои етичките системи ги распознаваат добрите или лоши работи се кршат како стакло, немаат постојано значење, променливи се , минливи и немаат услови научно да го оправдаат моралот .

5 МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТАП

5.1 Предмет на истражувањето

Предмет на истражување на овој магистерски труд се моралните аспекти во христијанството.

5.2 Цели на истражувањето

Основна цел на истражувањето

Основната цел на ова истражување е да се утврди дали и од каде произлегуваат моралните аспекти и вредности во христијанството.

Поединечни цели на истражувањето

- Кои се начините, текот на ширењето и развитокот на христијанството во историјата и денес?
- Кои се учењата на христијанството од морален и социолошки контекст?
- Кога и каков бил настанокот на христијанството?
- Кој бил Исус, времето во кој живеел, контекстот на неговото делување и неговиот лик и дело како морален идеал?
- Која е улогата и значењето на христијанството во модерното време?
- Колку моралните норми се дел од верските учења?
- Каков е односот на денешните општества спрема христијанството?
- Кои се моралните норми напишани во Библијата-Нов завет, Света книга на христијанската религија?
- Кои се принципите и вредностите на христијанството?

5.3 Методи и техники на истражување

Ова истражување има за цел да ги проучи одредените теоретски ставови кои се однесуваат на христијанството како најзастапена религија, нејзиниот историски развој, религиските вредности и норми како и социолошкиот аспект на христијанството во модерното општество.

Ова истражување ќе се реализира со посредство на научни методи и техники кои што ќе ги анализираат сите значајни сегменти за христијанството и ќе дадат еден посебен белег за квалитативен метод на истражување.

Методот на квалитативно истражување вклучува и анализа на содржина. Историографскиот метод е неопходен во ова истражување како и библиографскиот метод.

При спроведување на истражување, од суштинско значење е да се користи сигурен и ефективен пристап за собирање и анализа на информации. Еден пристап кој може да биде особено корисен во одредени видови истражувања е библиографскиот пристап. Во овој есеј, ќе истражиме зошто библиографскиот пристап е добар пристап за некои видови истражувања.

5.4 Библиографскиот пристап

Библиографскиот пристап вклучува анализа и синтетизирање на постоечката литература за одредена тема. Овој пристап е особено корисен кога се спроведува истражување на добро воспоставена тема или кога се обидуваме да стекнете разбирање за историскиот развој на одредена област или дисциплина.

Една од главните придобивки од користењето на библиографскиот пристап е тоа што им овозможува на истражувачите да се надоврзат на постоечкото знаење и да избегнат дуплирање на веќе направени истражувања. Со испитување на литературата за одредена тема, истражувачите можат да добијат увид во клучните дебати, контроверзи и празнини во знаењето. Оваа информација

може да се користи за формулирање на истражувачки прашања, дизајн студии и развој на нови теории.

Друга придобивка од библиографскиот пристап е тоа што на истражувачите им се овозможува широк преглед на истражувањето што е направено на одредена тема. Ова може да биде особено корисно кога се обидуваме да ги идентификуваме трендовите или обрасците во литературата или кога спроведуваме мета-анализа на постојните истражувања. Покрај тоа, библиографскиот пристап може да биде особено корисен за интердисциплинарно истражување, бидејќи им овозможува на истражувачите да синтетизираат знаење од повеќе области и дисциплини.

Понатаму, библиографскиот пристап е често повеќевременски и економичен од другите истражувачки пристапи. Спроведувањето оригинално истражување може да одзема време и скапо, особено ако вклучува собирање податоци од човечки субјекти или спроведување експерименти. Спротивно на тоа, библиографскиот пристап вклучува анализа на постоечката литература, која често е лесно достапна.

И покрај овие придобивки, важно е да се признае дека библиографскиот пристап има и одредени ограничувања. На пример, литературата за одредена тема може да биде нецелосна или пристрасна, што може да ги ограничи заклучоците што може да се извлечат од анализата. Згора на тоа, библиографскиот пристап може да биде помалку ефикасен кога се спроведува истражување на нова или нова тема, каде што постои малку литература.

5.5 Историографскиот пристап

Кога станува збор за спроведување на истражување, постојат различни пристапи на располагање, и секој има свои предности и недостатоци. Еден пристап кој може да биде особено корисен во одредени видови истражувања е историографскиот пристап. Во овој труд ќе истражам зошто историографскиот пристап е добар пристап за некои видови истражувања.

Историографскиот пристап вклучува анализа на историскиот развој на одредена тема или област. Се фокусира на испитување на начинот на кој знаењето е произведено и развиено со текот на времето, и како тоа влијаело на нашето разбирање на темата. Овој пристап може да биде особено корисен при спроведување на истражувања во области како што се: историја, општествени науки и хуманистички науки.

Една од главните придобивки од користењето на историографскиот пристап е тоа што на истражувачите им овозможува подлабоко разбирање на еволуцијата на одредена област или дисциплина. Со испитување на историскиот развој на една тема, истражувачите можат да добијат увид во клучните дебати, контроверзии и трендови кои го обликуваа нашето сегашно разбирање на темата. Овие информации може да се користат за развој на нови теории, идентификување на празнините во знаењето и дизајнирање идни истражувања.

Друга придобивка од историографскиот пристап е тоа што поттикнува критичко размислување и размислување. Покрај тоа, историографскиот пристап може да биде особено корисен за интердисциплинарни истражувања. Тоа им овозможува на истражувачите да се потпираат на знаење и увид од повеќе области и дисциплини и да ги синтетизираат овие информации во кохезивно разбирање на темата.

Дополнително, историографскиот пристап може да биде вреден за стекнување подлабоко разбирање на социјалните и културните контексти во кои е произведено знаењето. Со испитување на историскиот развој на темата, истражувачите можат да добијат увид во: социјалните, културните и политичките фактори кои влијаеле на производството на знаење. Оваа информација може да се користи за да се развие поизразено разбирање на темата и да се идентификуваат нови области за истражување.

Сепак, важно е да се признае дека историографскиот пристап има и одредени ограничувања. На пример, може да биде помалку ефикасно за спроведување на истражување на нови теми, каде што се достапни малку историски информации. Дополнително, историографскиот пристап може да одземе време и да бара значителни ресурси за собирање и анализа на историските податоци.

6 ПОИМ ЗА ХРИСТИЈАНСТВО

Христијанството е една од трите монотеистички религии, која се заснова на животот, учењата, смртта и воскресението на Исус Христос, за кого христијаните веруваат дека е Син Божји и спасител на човештвото. Христијанството се појавило во првиот век од нашата ера на Блискиот Исток и оттогаш се проширило низ целиот свет, станувајќи една од најголемите и највлијателните религии во историјата.

Во срцето на христијанството е верувањето во тројниот Бог - Отецот, Синот и Светиот Дух. Христијаните веруваат дека Бог е творец на универзумот и извор на сиот живот, и дека Исус Христос е инкарнација на Бога на земјата. Тие веруваат дека Исус бил испратен на земјата за да го спаси човештвото од гревот и смртта и дека неговата смрт и воскресение им овозможуваат на верниците да имаат вечен живот. Христијаните исто така веруваат во Светиот Дух, кој се смета за присуство на Бога во светот и извор на инспирација и водство за верниците.

Централниот текст на христијанството е Библијата, која е поделена на два дела: Стариот завет и Новиот завет. Стариот завет ги содржи еврејските списи и ја раскажува приказната за Божјиот завет со еврејскиот народ. Новиот завет ја раскажува приказната за Исус Христос и раната христијанска црква, а ги вклучува и евангелијата (Матеј, Марко, Лука и Јован), кои го раскажуваат животот и учењата на Исус, како и писма од раните христијански водачи до различни заедници на верниците.

Практикувањето на христијанството се состои од широк спектар на ритуали и традиции, вклучувајќи: крштевање, причест, молитва и обожавање. Крштевањето е света тајна што го означува иницијацијата на една личност во христијанската заедница и го симболизира нивното прифаќање на Христос како свој спасител. Причеста, позната и како евхаристија, е ритуал кој ја одбележува Тајната вечера на Исус со неговите ученици и вклучува споделување на леб и вино како симбол на телото и крвта на Христос.

Христијанското обожавање вклучува различни практики: пеење химни, читање стихови и нудење молитви. Обожавањето често се центрира околу

прославата на неделата како Ден на Господ, кој го одбележува воскресението на Исус Христос. Христијаните, исто така, прославуваат различни свети денови во текот на годината, вклучувајќи ги: Бадник, Божиќ, Великиот пост и Велигден.

6.1 Основачот на христијанството-Исус Христос

Еврејскиот пророк од Назарет во Галилеа, роден нешто пред почетокот на новата ера и рапнат на крст преку традицијата, (пролет 33 год н.е) претставува центарот на христијанската религија. Неговиот живот и кратката кариера како учител а потоа како исцелител, која подоцна големината на неговата саможртвеност се опишува во евангелијата.

Исус е евангел, син на Марија, жена на дрводелецот Јосиф. Тој бил крстен од Јован Крстител, пророк кој подоцна римскиот марионетски крал Ирод му ја отекол главата. Исус почнал да проповеда и чудотворно да исцелува. Пробувајќи да се разбере неговата оригинална порака, потврдува дека тој покрај учењето говори за моралните пораки што се од рабински обичај, и го најавил претстојното основање на Божјото царство на земјата, кој ќе го брани доброто кај угнетените. Иако христијанството кое подоцна носи датум од Исусовиот живот, е најавен како мир на религијата, надвор од секоја помисла е дека Исус лично имал врска со зилоти, еврејски фундаменталистички теории чија цел била да се стави крај на римската окупација Палестина.

С.Г.Ф. Брандон ги приложил доказите каде Исусовата врска со таа организација била екстремно блиска. Исусовото однесување не било со цел да испровоцира симпатии кон еврејските религиозни власти кој подоцна го уапсиле и предале на римската правда. Оптужбите против Исус се далеку од јасни, се чини дека некои ги мислеле за богохулни а други бунтовни.

Покрај судот, римскиот претставник Пилат се погрижил да пресуди на локалната маса, каде Исус е распнат на крст од римски војници под оптужба дека е лажен Месиј. Се што се случувало во очите на римската правда станало релевантно кое морало да биде пропратено со докази. И покрај Исусовите врски

со зилотите нема целосни докази во евангелието ниту во било која современа книга. На крстот, Исус брзо издишал и бил погребен истиот петок.

Еден од поголемите проблеми каде современиот библиски критицизам зборува веќе со години е природата на Исусовата сопственост каде се однесува на неговиот идентитет и функција. Дали верувал дека е Божји Син? Или пак Месија Пророк?

Се чини дека Исус од евангелите на лик делува како гласник на една власт повеќе отколку што е Тора чија цел била да ги врати грешните души и да го најави доаѓањето на Божјото царство. Очигледно е обраќањето на Исус со Бог со зборот Abba, што значи „Оче“. Затоа и се претпоставува дека е божји син. Неговите следбеници го нарекувале mashiah, Месија (помазан) што е посветен - на грчки christos.

Павле од Тарс или поточно Савле роден во Тарској потекнувал од еврејско семејство во дијаспората, доволно богати за да му пружат солидно образование. Бил римски граѓанин и фарисеј. На почеток е интересно што почнал да ги гони/критикува христијаните но со тек на времето се сменило неговото мислење, што е резултат на неговото искуство со воскреснувањето на Исус Христос на патот за Дамаск. Неговата мисионерска активност почнува за брзо време која во себе содржала револуционерна пропаганда на христијанството наместо јудаизам.

Павле заедно со неговите апостоли веќе две години поминале во Мала Азија, а потоа се качиле на бродот за Европа.

Ја основале црквата во Филипини, Солун и на Коринт. Карактеристично за Павле е тоа што завземал цврст став за ослободување на христијанството од јудаизмот. Тој тоа го нарекол ропство на законот кој му се спротивставил на слободата во која ужива христијанинот под благослов на верата.

Таа тензија која се водела помеѓу Јаков,(исусовиот брат) и Петар е последица на Галатите во Мала Азија. Упорната павлова активност завршила во Ефес со неговото одење во затвор.

Подоцна во Коринт ја припремил својата мисија за во Рим. По пат застанал во Цезар, каде поминал две години во затвор. Иако имал право како

римски граѓанин, барал лично да го сослуша царот. Така стигнал до Рим околу 60 години наша ера а по две години бил погубен под Нером.

6.2 Поделба на христијанството

6.2.1 Католицизам

Католицизам или римокатолицизам (грчки: καθολικισμός; латински: catholicismus — „католицизам“) е поим што ја означува христијанската религија, односно деноминација организирана во форма на Католичката црква. Терминот католицизам ги опфаќа сите аспекти на постоењето и функционирањето на Католичката црква, почнувајќи од нејзините теолошки учења и еклисиолошки доктрини, преку литургиско и церемонијално практикување, до разни организациски, религиозно-политички, религиозно-социјални аспекти и морални принципи

Католицизмот настанал како резултат на Големиот раскол (1054), односно одвојувањето на Римската црква од универзалната православна црква. Главната причина за расколот било западното учење за двојното слегување на Светиот Дух. По последниот раскол, Православната црква го задржала првобитниот католицизам, додека Римската црква станала позната како Католичка црква.

Католиците можеби изгледаат поинаку од другите христијани, но тие имаат многу исти основни верувања. Тие веруваат во Троица, Христовото божество, Словото Божјо, и многу повеќе. Тие се разликуваат во неколку области, како употребата на Апокрифе (библиски записи каде авторите не се познати, па не се вклучени во Новиот или Стариот Завет) и поставување на духовен авторитет на папата во Рим. Ставаат акцент на мешање преку светци, и веруваат во Чистилиште. Исто така, разликата е и доктрината околу Евхаристијата.

6.2.2 Православие

Зборот православие потекнува од старословенскиот збор православънь, кој се формирал во 14 век како превод на грчкиот збор *ορθόδοξος*, кој значи: оној кој правилно мисли, верува - правоверен, од грчки *ὀρθός* - прав, исправен, и *δόξα* - мислење, мисла. Православните христијани за вистина го земаат учењето на Господ Исус Христос. Православието се заснова на богопочитувањето на Бог а потоа на почитувањето на Богородица и Светите Отци. Православните богослужби се обемни и сложени. Православието на моралот не гледа како на посебна филозофска област, туку моралот го изведува од догматиката, со што тој станува практична примена на догмите, односно начин на спасување на човековата душа. Целта на православниот морал е самиот Исус Христос.

На почетокот од православната вера, луѓето се соочиле со разликата меѓу доброто и злото. Таа разлика ја пронашле во библиската приказна за Адам и Ева, каде се констатирало дека луѓето го избрале лошото а со тоа направиле грев, не ја почитувале наредбата од Господ. Човечката природа не е зла само по себе, зошто Бог не создал никакво зло. Природата на човекот е отворена за зли намери каде се вели дека луѓето се склони кон гревови кон нештата кои им се привлечни.

Во православно верување Исус има две природи: божја и човечка. Тој е син на Отецот кој е Бог, роден е од жена по име Марија која зачнала по слегување на Светиот Дух.

Исус е претставен како човек кој живеел на земјата и умрел. Но поради неговата божја дарба, се вратил на небото и повторно воскреснал.

Крштевањето има значајна улога во христијанството. Преку крштевањето со помош на Бога, ние би можеле да воскреснеме и да одиме по патот кој се нарекува рај. Овој процес се нарекува спасение. Крштевањето го симболизира новиот живот. Животот на христијанинот треба да биде исполнет со молитва.

Православните христијани веруваат дека кога човек ќе почине, душата полека се одлепува од телото и може да оди по земјата некое време. Но, за време на последниот суд, душата и телото ќе бидат споени.

До последниот суд, душата на покојникот делува позитивно каде ја испраќаат безбројните молитви.

Помилуј го (ја), зашто заспа во смртниот сон со спасителна вера во тебе и надеж во вечниот живот, помилуј го поради раните и страданијата што си ги претрпел за сиот човечки род, поради крвта пролеана и поради твоето понижување... Ти си вечна љубов и благост, Ти си Спасител на човечкиот род и си ветил дека ќе исполниш се што ќе побараме со вера. Со оваа надеж и јас, грешник недостоен за твое помилување, се осудувам да те молам, се осмелувам од длабочината на својата душа да викам кон тебе. Сожали се, Господи, и помилуј го починатиот во смртен сон твој слуга (слугинка). Можеби и поради моја вина сеуште не стигнал до вечното пристаниште на блажените. Можеби поради моите гревови го отфрлаш од Твоето лице и учеството во нив овде на земјава. Поради твојата благост и крстните страданија, не земај му ги во предвид тие гревови. Помилуј го, ако по немоќта на грешната природа се отклонил од твоите патишта и блудел по стрмината на порокот, вовлечен од соблазните на светот.

Искупи ги со твојата крв неговите заблуди и слабости, не споменувај ги гревовите, заборави му ги беззаконијата, награди му ги добродетелите, не оставај ја без возврат ни најмалата усилба да ти благоугоди. Врачунај му ги, место дела, неговите добри намери през животот, згасни му ја жедта за соединување со Тебе, засити му ја гладта за Твојата правда од плодовите на Твојот дом. Збогати му ја неговата беда од сокровиштата на твоите заслуги. Покриј му ја голотијата со облеката на Твоето оправдание. Овенчај ја неговата желба да се насладува со гледањето на Твоето лице и воведи го во Твоето вечно царство.

6.2.2.1 Еволуцијата на православието

Православието, познато и како источно православие, е една од трите главни гранки на христијанството, заедно со римокатолицизмот и протестантизмот. Своите корени ги има во раната христијанска црква и има долга и сложена историја на експанзија и еволуција.

Историјата на православието може да се проследи наназад од раните денови на христијанството, кога тоа било центрирано во регионот на источниот медитеран, особено во градовите: Антиохија, Александрија и Константинопол. Овие градови биле важни центри на христијанската мисла и теологија и од нив произлегле многу големи теолози и мислителци на раната црква.

Во 4 век од нашата ера, христијанството станало официјална религија на Римската империја, а Црквата почнала да добива по институционализирана форма. Ова довело до формирање на Цариградската патријаршија, која станала центар на Источната православна црква. Со текот на вековите, Православната црква се проширила и еволуирала, ширејќи се низ Источниот Медитеран и во Источна Европа и Русија.

Една од клучните карактеристики на православието е неговото истакнување на традицијата и континуитетот. Православните христијани веруваат дека црквата ги зачувала учењата и практиките на раната црква и дека оваа традиција е суштинска за нивната вера. Овој акцент на традицијата довело до релативно стабилна и непроменлива теологија и литургија низ вековите.

Меѓутоа, православието исто така претрпе значителни промени низ вековите, особено како одговор на политичките и културните случувања. Во 9 век, на пример, црквата се подели на источна православна црква и римокатоличка црква, позната како голема шизма. Овој раскол беше делумно поттикнат од теолошките разлики, но и од политичките и културните разлики меѓу источот и западот.

Во модерното време, православието се соочило со нови предизвици и можности. Таа се прошири надвор од нејзините традиционални граници, со значајни православни заедници во: Северна Америка, Австралија и Западна Европа. Таа, исто така, се соочи со нови теолошки и социјални предизвици, како што се подемот на секуларизмот и влијанието на глобализацијата.

И покрај овие предизвици, православието останува значајна сила во светот денес, со богата и сложена историја на проширување и еволуција. Нејзиниот акцент на традицијата и континуитетот помогна да се зачува неговиот

специфичен карактер низ вековите, додека неговата способност да се прилагоди на променливите околности му овозможи да напредува во нови контексти.

6.2.3 Протестантизам

Протестантизмот претставува религиозно учење кое се одвоило од Римокатоличката црква во времето на реформацијата во Европа во 16 век. Поимот за прв пат бил употребен во 1529 год. од страна на Мартин Лутер, кој бил протестант на Римокатоличката црква. Зборовите протестант или протестантизам произлегле од приврзаниците на германскиот монах Мартин Лутер кои направиле протест во Рајхстахот во Шпајер во 1529 против одлуката на католичкото мнозинство, која забранувале било какви промени во католичката црква. Главната цел на протестанската доктрина била да се исфрлат строгите правила и традиции на католичката црква и верниците да се концентрираат на Исусовото учење од новиот завет наместо од стариот завет.

Еден од првите значајни протестанти бил свештеникот Јан Хус кој бил професор по теологија и кој живеел во Чешка. Тој станал маченик на верата во 1415 год., кој ги поучувал дека писмото е поважно од традициите. Полека но сигурно, протестантизмот се ширел низ цела Европа во 1517 год. кога еден професор по теологија Мартин Лутер ја повикал на обнова католичката црква. Неговиот став бил дека кога Библијата ќе биде во конфликт со црковни преданија, тогаш треба да се потчинеме само на Библијата. За него црквата е таа која постапува погрешно, затоа што црквата дава можност да се купат потврди за протени гревови (индулгенции). Со нив луѓето може да одат во рајот. Спасението, според него се добива преку верата во Исус а не се заработува преку правење добри дела.

Денес протестантизмот е распространет ние целиот свет. Како резултат на протестантизмот се оформиле ледените цркви: лутеранска, методистичка, англиканска, баптистичка и други.

Протестанските цркви веруваат дека секој христијанин е одговорен за својот духовен живот и секој треба да ја прочита и проучи Библијата. Тие се поткрепени врз делата на апостолите (17:11) каде што се вели:

“Овие беа поблагородни од солунјаните; тие го примија словото со голема усрдност и секој ден го испитуваа Писмото, дали е тоа така. Библијата исто така нѝ зборува “да го скриеме” Божјото Слово во срцата, за да не му грешиме на Бога (Псалм 118 (119):11). Апостол Павле го фали Тимотеј, велејќи:

“Бидејќи уште како мал ги знаеш Светите Писанија, што може да те направат мудар за спасение преку верата во Христа Исуса.” (2 Тимотеј 3:15).

6.3 Учење за Христијанството од Светото Писмо Библија

Во сите евангелија се раскажува за животот на семоќниот Исус Христос. Евангелијата претставуваат пишани, уникатни приказни помеѓу 55 - 65 год, со исклучок на евангелието според Јован напишано помеѓу 70 - 100 н.е. Терминот "евангелие" потекнува од англосаксонската "божествена магија", која преведувајќи од грчкиот збор *euangelion* значи "добра вест". Значењето пораснало што се проширило каде во себе го вклучувало: раѓањето, страдањето, смртта и воскресението на Месијата.

6.3.1 Евангелието според Матеј

Евангелието по Матеј е едно од четирите канонски евангелија во Новиот завет на христијанската Библија. Се верува дека е напишано помеѓу 70-80 година од нашата ера, и нашироко се смета дека е најеврејското од четирите евангелија. Иако има многу сличности меѓу четирите евангелија, постојат и значајни разлики меѓу нив. Токму затоа евангелието по Матеј се разликува од другите евангелија.

Една од најзначајните разлики помеѓу евангелието по Матеј и другите евангелија е акцентот на еврејските теми и традиции. Евангелието на Матеј започнува со генеалогичката на Исус која ја следи неговата лоза до Аврам, таткото на еврејскиот народ. Матеј го нагласува и исполнувањето на старозаветните

пророштва во животот на Исус, како што е неговото раѓање во Витлеем и неговата улога како слуга што страда.

Друга разлика помеѓу Евангелието по Матеј и другите евангелија е начинот на кој ги прикажува Исусовите учења. Евангелието на Матеј ја содржи најобемната колекција на учења на Исус, вклучувајќи ја и Проповедта на гората, која е долг говор за различни морални и етички учења. Матеј, исто така, го претставува Исус како мудар и авторитетен учител, наместо едноставно чудотворец или политички револуционер.

Покрај акцентот на еврејските теми и Исусовите учења, Евангелието по Матеј се разликува и од другите евангелија во прикажувањето на учениците. Матеј ги претставува учениците како погрешни и погрешни поединци кои честопати не го разбираат учењата на Исус. На пример, во евангелието на Матеј, Петар првично го негира Исус три пати, додека во Евангелието според Јован, тој е прикажан како лојален и храбар следбеник на Исус.

Друга значајна разлика помеѓу Евангелието по Матеј и другите евангелија е начинот на кој ја прикажува смртта и воскресението на Исус. Евангелието на Матеј ја нагласува драматичната природа на Исусовата смрт, со земјотреси, темнина и кинење на превезот на храмот. Матеј ја вклучува и приказната за чуварите на гробот, која ја нема во ниту едно од другите евангелија. Дополнително, евангелието на Матеј става значаен акцент на воскресението на Исус, со повеќекратно појавување на неговите ученици и налог да одат и да создаваат ученици од сите народи.

Конечно, Евангелието по Матеј се разликува од другите евангелија по својот акцент на црквата. Евангелието на Матеј вклучува неколку пасуси во кои Исус зборува за основањето на црквата и важноста на нејзиното водство. Матеј го вклучува и познатиот пасус во кој Исус изјавува дека Петар ќе биде карпата на која е изградена црквата.

Како заклучок, иако има многу сличности помеѓу четирите евангелија, Евангелието по Матеј се издвојува во неговиот акцент на еврејските теми и традиции, учењата на Исус, прикажувањето на учениците, драматичната природа на Исусовата смрт и воскресение и акцент на црквата. Овие разлики служат за да

се обезбеди единствена перспектива за животот и учењата на Исус, и тие помагаат да се обликуваат верувањата и практиките на христијанската вера со векови.

6.3.2 Евангелието според Марко

Евангелието според Марко е едно од четирите канонски евангелија, кои го опишуваат животот, учењата, смртта и воскресението на Исус Христос. Иако дели многу сличности со другите три евангелија, Матеј, Лука и Јован, исто така има значителни разлики во содржината, стилот и целта. Токму затоа, како една интригирачка тема е истражувањето на евангелието по Марко кој се разликува од другите евангелија.

Овие разлики ќе бидат особено значајни за перспективата на авторот за Исус и неговата мисија.

Една од најзабележителните разлики помеѓу евангелието по Марко и другите евангелија е неговата краткост и концизност. Додека другите евангелија се подолги и подетални, евангелието на Марко е релативно кратко, со само 16 поглавја. Оваа краткост се рефлектира во стилот на пишување, кој се карактеризира со: брза акција, живописни слики и директен јазик. Евангелието на Марко често се опишува како „најполното со акции“ од четирите евангелија, со поголем фокус на настаните од животот и службата на Исус, наместо неговите учења или теолошки согледувања.

Друга значајна разлика помеѓу евангелието на Марко и другите евангелија е начинот на кој е прикажан Исус. Во евангелието на Марко, Исус е претставен како динамична и моќна фигура, која прави бројни чуда и егзорцизми, и која постојано е во движење, проповеда и поучува на различни локации. За разлика од другите евангелија, Марковиот Исус е помалку загрижен да ги поучи своите следбеници за Божјото царство, а повеќе се фокусира на покажување на неговата моќ преку своите постапки. Ова е видливо во честата употреба на фразата „веднаш“ за да се опишат движењата на Исус и во начинот на кој неговите чуда и исцеленија се претставени како моментални и драматични.

Друга важна разлика помеѓу евангелието на Марко и другите е начинот на кој се прикажани учениците. Во евангелието на Марко, учениците често се прикажани како лути и неспособни, кои се борат да ги разберат Исусовите учења и не успеваат да го сфатат значењето на неговите постапки. Ова, за разлика од другите евангелија, кои имаат тенденција да ги прикажат учениците во позитивно светло, како верни следбеници кои се посветени на Исусовата мисија. Евангелието на Марко ја нагласува идејата дека следењето на Исус е тежок и предизвикувачки пат и дека дури и неговите најблиски ученици не се секогаш способни да ги оправдаат неговите очекувања.

Конечно, една од најзначајните разлики помеѓу Марковото евангелие и другите е начинот на кој завршува. За разлика од Матеј, Лука и Јован, евангелието на Марко не вклучува детален извештај за воскресението на Исус, туку завршува со ненадејна и загадочна изјава:

„Така излегоа и побегнаа од гробот, зашто ги зафати ужас и чудење; и никому ништо не рекоа, зашто се плашеа“ (Марко 16:8).

Овој крај со векови ги збунува научниците и читателите и доведе до бројни теории за тоа зошто бил вклучен. Некои сугерираат дека оригиналниот крај бил изгубен или отстранет, додека други тврдат дека крајот бил намерно двосмислен, со цел да ги поттикнат читателите да размислуваат за смислата на животот и учењата на Исус.

Како заклучок, Евангелието по Марко се разликува од другите евангелија по неколку важни начини. Нејзината краткост и концизност, брзото темпо на дејствување и фокусирање на делата на Исус наместо на неговите зборови, го издвојуваат од другите евангелија, кои имаат тенденција да бидат повеќе фокусирани на Исусовите учења и теолошки согледувања. Евангелието на Марко, исто така, ги прикажува Исус и неговите ученици на подинамичен и пореален начин, нагласувајќи ги предизвиците и тешкотиите при следењето на Исусовиот пат. Конечно, загадочниот крај на евангелието на Марко е предмет на многу шпекулации и дебати и продолжува да ги фасцинира читателите и научниците.

6.3.3 Евангелието според Лука

Евангелието по Лука е едно од четирите канонски евангелија на Новиот завет, заедно со евангелијата на: Матеј, Марко и Јован. Се верува дека е напишано од Лука, лекар и придружник на апостол Павле, помеѓу 80 и 90 н.е. Евангелието според Лука е единствено меѓу евангелијата на неколку начини, вклучувајќи го и неговиот фокус на маргинализираните, неговиот акцент на улогата на жените во Исусовата служба и неговиот карактеристичен литературен стил.

Една од најзначајните разлики помеѓу Евангелието на Лука и другите евангелија е неговото фокусирање на маргинализираните. Евангелието според Лука го претставува Исус како поборник на сиромашните, угнетените и отфрлените. Во воведното поглавје, Марија, мајката на Исус, пее песна во која го фали Бога што ги подигнал скромните и ги соборил моќните. Во текот на Евангелието, Исус е прикажан како лекува болни, ги храни гладните и се спријателува со маргинализираните, вклучувајќи ги жените, децата и даночниците. Лука, исто така, вклучува неколку параболи кои ја нагласуваат важноста на сочувството и социјалната правда, како што е параболата за Добриот Самарјанин.

Друга значајна разлика помеѓу Евангелието по Лука и другите евангелија е неговото нагласување на улогата на жената во исусовата служба. Евангелието според Лука вклучува повеќе приказни за жените од кое било друго евангелие, и ги прикажува како активни учесници во исусовата служба.

На пример, Лука ја прераскажува приказната за Марија и Марта, во која Марија седи пред Исусовите нозе и ги слуша неговите учења, додека Марта се занимава со домашни работи. Исус ја фали односно ја воздигнува Марија што го избрала подобриот дел, предизвикувајќи ги на тој начин традиционалните родови улоги. Лука ја опишува и приказната за жената која ги помазува нозете на Исус со масло, што го нема во другите евангелија. Во оваа приказна, Исус ги брани постапките на жената и изјавува дека таа ќе биде запаметена низ историјата по нејзината вера.

Конечно, Евангелието по Лука е карактеристично по својот литературен стил. Лука е познат по своето внимание на деталите и неговата употреба на живописни слики. Тој често вклучува описни пасуси кои создаваат чувство за место и атмосфера. На пример, Лука го опишува раѓањето на Исус во штала и вклучува детали за пастирите што го посетуваат. Тој, исто така, опишува детален извештај за патувањето на Исус во Ерусалим, кое е надоврзано со неколку параболи и чуда. Дополнително, Евангелието според Лука вклучува неколку песни кои ги нема во другите евангелија.

Од сето горе наведено, може да се заклучи дека евангелието според Лука се разликува од другите евангелија на неколку значајни начини, вклучувајќи го и неговото фокусирање на маргинализираните, неговиот акцент на улогата на жената во исусовата служба и неговиот карактеристичен литературен стил. Овие разлики придонесоа за уникатниот карактер на евангелието според Лука и го направија вреден извор на инспирација и водство за христијаните низ вековите. Тематиката на евангелието по Лука е позитивниот однос кој Исус го имал кон странците и жените, како и сочувството кон прогонетите и сиромашните.

6.3.4 Евангелието според Јован

Евангелието според Јован, четвртата книга од Новиот завет, се смета дека е различно од другите три синоптички евангелија, Матеј, Марко и Лука. Додека синоптичките евангелија се фокусираат на Исусовите постапки и учења, евангелието на Јован ја нагласува природата на Исус и неговиот однос со Бог. Една од основните разлики помеѓу Евангелието по Јован и синоптичките евангелија е начинот на кој е претставен Исус. Во евангелието на Јован, Исус е прикажан како Словото направено тело, божествениот логос кој е едно со Бога. Овој акцент на божественоста на Исус е очигледен во почетните стихови од евангелието според Јован, кои велат:

„Во почетокот беше Словото, и Словото беше кај Бога, и Словото беше Бог“ (Јован 1:1).

Ова е спротивно на синоптичките евангелија, кои го претставуваат Исус како човечки учител и чудотворец.

Друга значајна разлика е начинот на кој Јовановото евангелие ги прикажува чудата на Исус. Додека синоптичките евангелија се фокусираат на Исусовите исцелувања и егзорцизми, Јован ги нагласува неговите знаци или „дела“. Овие знаци имаат за цел да ја откријат Исусовата божествена природа и често се придружени со долги говори во кои Исус го објаснува нивното значење. На пример, во приказната за хранењето на пет илјади, Јован го нагласува чудото како знак на Исусовата божествена моќ, додека синоптичките евангелија се фокусираат на физичкиот чин на хранење на толпата.

Евангелието на Јован исто така се разликува од синоптичките евангелија по пристапот кон Исусовите учења. Додека синоптичките евангелија ги прикажуваат учењата на Исус во параболи, Јован користи подолги говори и разговори за да ја пренесе својата порака. На пример, во евангелието на Јован, Исус се впушта во проширени дијалози со Никодим (Јован 3) и со Самарјанката кај бунарот (Јован 4).

Друга значајна разлика помеѓу евангелието на Јован и синоптичките евангелија е начинот на кој Јован го прикажува односот помеѓу Исус и неговите ученици. Во синоптичките евангелија, учениците често се прикажуваат како лути и погрешно ги разбираат учењата на Исус. Спротивно на тоа, евангелието на Јован ја нагласува блиската врска помеѓу Исус и неговите ученици. Евангелието на Јован, исто така, вклучува подолги разговори меѓу Исус и неговите ученици, истакнувајќи ги нивните уникатни сознанија и прашања.

Конечно, Евангелието според Јован се разликува од другите евангелија по својата структура и организација. Додека синоптичките евангелија следат хронолошки наратив, евангелието на Јован е поепизодно, со фокус на одредени настани и учења. Дополнително, евангелието на Јован е организирано околу седум знаци кои укажуваат на божествената природа на Исус, проследено со извештај за неговата страст, смрт и воскресение.

Од ова може да се заклучи дека Евангелието според Јован се издвојува од синоптичките евангелија на неколку значајни начини. Акцентот на Јован на

Исусовата божественост, неговата употреба на знаци наместо чуда, неговите проширени говори, неговото прикажување на односот на Исус со неговите ученици и неговата единствена структура, сето тоа го издвојува од другите евангелија. Иако овие разлики може да бидат предизвик за помирување, тие обезбедуваат богата и нијансирана перспектива за животот и учењата на Исус.

6.4 Значајни христијански ликови

6.4.1 Дева Марија

Ликот на Девицата Марија односно мајката Божја е еднаква и значајна со светата Тројца. Денес многу од храмовите го носат името на Мајка Богородица.

Марија, позната и како Дева Марија, е една од најважните личности во христијанството. Таа е мајка на Исус Христос и има значајна улога во Библијата. Марија била родена во Назарет, кој сега е во денешен Израел, била млада Еврејка.

Според Библијата, Марија ја посетил ангелот Гаврил, кој ја известил дека ќе забремени од Светиот Дух и ќе роди син. Овој настан е познат како Благовештение, а христијаните го слават секоја година на 25 март.

Марија беше свршена за Јосиф, дрводелец, во времето на Благовештението. Јосиф на почетокот бил вознемирен од бременоста на Марија, но на сон му се јавил ангел и му објаснил дека детето е зачнато од Светиот Дух. Јосиф потоа се согласил да се ожени со Марија и да стане земски татко на Исус.

Марија и Јосиф отпатувале во Витлеем на римскиот попис, а Исус е роден таму во штала. Раѓањето на Исус христијаните го слават секоја година на 25 декември. Според Библијата, Марија и Јосиф побегнале со Исус во Египет за да го избегнат гневот на царот Ирод, кој сакал да го убие Исус.

Марија често се прикажува како симбол на мајчинската љубов и посветеност. Таа е почитувана и од католиците и православните христијани како светица. Доктрината за Безгрешното зачнување вели дека Марија била зачната без првороден грев, а Успението на Марија вели дека била вознесена на небото по нејзината смрт.

Низ историјата, Марија била важна фигура во уметноста и литературата. Таа е портретирана во безброј слики, скулптури и песни. Покрај тоа, многу цркви и верски организации се именувани по неа.

Приказната на Марија продолжува да ги инспирира луѓето ширум светот. Нејзината улога како мајка на Исус и нејзината непоколеблива вера во Бог ја направија икона на надеж и љубов за генерации христијани.

Во евангелието според Марко (16, 9-10) се вели дека „Исус кога воскреснал во првиот ден од седмицата, најпрво и се јавил на Марија Магдалена, од која беше истерал седум демони. Таа отиде и им се јави на оние, што беа со Него и што плачеа“.

Оваа приказна но само во скратена верзија се јавува во евангелието на Матеј. Со оглед на тоа што пак евангелието по Марко е прво напишано, работите би оделе во друг редослед (прво се јавува кратката верзија на Марко а дури подоцна е проширената приказна на Матеј).

Марија Магдалена пак, во евангелието според Јован (20, 11-18) е претставена како неделно утре каде стои и плаче пред гробот. Тогаш се симнуваат два ангели од небото и ја прашуваат зошто плаче а таа пак им се жали: „Го кренале Господа мој и не знам каде го положиле“.

Од оваа нејзина мисла, може да се забележи дека кај нејзе преовладува став и мисли дека некој го скрил телото на Исус. Тогаш се појавува Исус, иако Марија Магдалена мисли дека е градинарот. ... Марија се заврти наназад и го виде Исус како стои но не знаеше дека е тој.

Исус ѝ рече: „Жено, зошто плачеш? Кого го бараш?“ Таа, мислејќи дека е градинарот, Му рече: „Господине, ако си го зел Ти, кажи ми каде си го положил, и јас ќе го земам.“

Исус ѝ рече: „Марија!“ Таа се заврти и Му рече: „Равуни“ – што значи „Учителе!“

И рече Исус: „Не допирај се до Мене, оти уште не сум се вратил при Мојот Отец; туку отиди при браќата Мои и кажи им: се враќам при Својот Отец и вашиот Отец, при Својот Бог и при вашиот Бог.“

И дојде Марија Магдалена и им кажа на учениците, дека го видела Господа и дека тоа ѝ рекол.“

Ова е трето евангелие во кое воскреснатиот Исус и се јавува најпрво на Марија Магдалена.

Единствено кај Лука приказната е поинаква. Жените, Марија Магдалена, Јоана, и Марија Јаконова и други со нив, доаѓаат на гробот, го наоѓаат празен и им го кажуваат тоа на апостолите. Тие не веруваат, но Петар оди до гробот и ја наоѓа само плаштеницата во која телото на Исус било завиткано, а телото го нема. Малку потоа, Исус им се јавува на двајца од поширокиот круг апостоли од кои едниот се вика Клеопа, води дијалог со нив, потоа дури и јаде со нив се додека тие не сфатат кој е непознатиот кој им се придружил, но тогаш тој е веќе невидлив.

Накратко, тоа се приказните за појавувањето на воскреснатиот Исус. Прво, прашање е кој е во право: Матеј, Марко и Јован или Лука? Не можеме да знаеме, но веројатноста е поголема дека Исус прво и се појавил на Марија Магдалена бидејќи тоа го тврдат дури тројца од евангелистите. Приказната на Лука изгледа помалку веројатна.

Ако тоа е така, ако Исус прво и се појавил на жена, тогаш од таа жена може да се смета како зачетник на христијанството. Зошто тогаш жените немаат еднаква улога како и мажите во црквата, ако токму со Марија Магдалена христијанството започнува? Зошто Исус и се јавил прво на неа?

Мала забуна внесува Павле во Првото послание до Коринтјаните, глава 15, каде вели дека Исус „најпрво му се појави на Кифа“ односно на Петар, а потоа на другите, не споменувајќи ја воопшто Марија. Но, Павле во животот не се сретнал со Марија Магдалена, а своите сознанија во голема мера ги црпи од двете средби со Петар: првата во 35 година во Ерусалим, кога со него и со братот на Исус, Јаков, поминува 15 дена разговарајќи за се што се случило за време на животот на Исус и вториот пат 14 години подоцна кога доаѓа во Ерусалим за да ги провери своите ставови, односно за да провери дали тоа што го проповеда соодветствува со ставовите на другите апостоли.

Така што, може да се претпостави дека сознанието за Исус прво му се појавил на Петар го добил лично од него, па прашање е со кој степен на веројатност може тоа да се земе како вистинито, ако наспроти тоа тврдење се постават трите тврдења на Матеј, Марко и Јован и ако се има предвид дека Матеј и Јован, имале можност да бидат непосредни сведоци на случувањата и да се присутни тогаш кога Марија Магдалена дотрчала да им каже дека Исус и се појавил, а научниците сметаат дека извор на Марко за неговото Евангелие е самиот Петар.

Постои и уште еден аргумент во полза на Марија Магдалена. Имено, Католичката црква уште одамна сфаќајќи ја „опасноста“ од Марија ја сместува меѓу грешниците, а еден од нејзините папи ја прогласува и за проститутка, грев кој Ватикан го призна како грешка дури во 20. век. Тој однос кон Марија Магдалена сам по себе е доказ дека тројцата евангелисти биле во право и дека на челното место на Ватикан треба и може да биде и жена, ако ништо друго, барем да се измести машката доминација. Можете да замислите жена за папа или во православието жена за челник на некоја од црквите?

6.4.2 Апостол Павле

„Кога бев дете, зборував како дете, како дете мислев, како дете размислував; а кога станав маж, го оставив детинското. Сега гледам нејасно како во огледало, а тогаш лице во лице; сега знам нешто, а тогаш ќе знам како што сум познат". - Апостол Павле

Значајно за Апостол Павле е тоа што тој бил мисионерот кој ја проповедал христијанската религија.

Апостол Павле, познат и како Свети Павле, е еден од најважните личности во христијанството. Тој првично бил прогонител на христијаните, но откако доживеал визија за Исус Христос на патот кон Дамаск, тој станал еден од највлијателните водачи на раната христијанска црква. Неговите учења и списи имаат големо влијание врз христијанството и продолжуваат да влијаат врз верниците денес.

Една од најважните улоги на апостол Павле била да го шири Евангелието на Исус Христос на нееврејските луѓе. Во раната христијанска црква, имало дебата за тоа дали не-евреите треба или не да ги следат еврејските обичаи и закони за да бидат спасени. Павле тврдел дека верата во Исус Христос е доволна за да се добие спасение и дека неевреите не треба да станат Евреи за да бидат спасени. Тој многу патувал низ медитеранскиот свет, основајќи христијански заедници и проповедајќи ја пораката за спасение и на Евреите и на незнабошците.

„Да зборувам на сите човечки јазици, па дури и на ангелски, штом љубов немам, ќе бидам бакар што свони, или кимвал, што свечи“.- Апостол Павле

Списите на Павле, кои сочинуваат значителен дел од Новиот завет, биле централни во христијанската теологија и практика со векови. Тој напишал писма, или посланија, до различни христијански заедници кои се занимавале со теолошки прашања и давале насоки за христијанскиот живот. Во овие писма, тој ја нагласил важноста на верата во Исус Христос како средство за спасение, наместо придржувањето кон еврејските закони или традиции.

Освен тоа, Павле одиграл клучна улога во обликувањето на христијанската доктрина. Тој бил клучен фактор во развојот на концептот за Троица, кој сметал дека Бог постои како три различни личности - Отецот, Синот (Исус Христос) и Светиот Дух - додека останува еден Бог. Тој, исто така, ја истакнал важноста на воскресението на Исус Христос, тврдејќи дека без него христијанската вера би била бесмислена.

Друг важен аспект од учењата на Павле бил неговиот акцент на христијанското единство. Тој постојано пишувал за важноста на црквата како тело Христово и ја истакнал потребата верниците да работат заедно во хармонија. Ја истакнал важноста на љубовта, повикувајќи ги верниците да се сакаат еден со друг и да ги сакаат ближните како себеси.

„Љубовта никогаш не престанува, а другото, ако се пророштва, ќе престанат; ако се јазици – ќе замолкнат; ако се знаења – ќе исчезнат. Оти по нешто знаеме и по нешто пророкуваме, а кога ќе дојде совршеното, тогаш ќе исчезне делумното“.

Наследството на апостол Павле може да се види во растот и развојот на христијанството низ вековите. Неговите учења и списи ја обликувале христијанската теологија, доктрина и практика, а неговиот акцент на важноста на верата во Исус Христос како средство за спасение остана централен начело на верата. Неговото влијание може да се види во списите на подоцнежните христијански теолози и водачи, а неговата порака за единство и љубов продолжува да ги инспирира верниците ширум светот. Улогата и важноста на апостол Павле во христијанството не може да се процени. Тој бил клучна фигура во раната христијанска црква, ширејќи го евангелието на Исус Христос на незнабошците и основајќи христијански заедници низ медитеранскиот свет. Неговите учења и списи продолжуваат да ја обликуваат христијанската теологија, доктрина и практика, нагласувајќи ја важноста на верата во Исус Христос, воскресението и христијанското единство и љубов. Неговото наследство има големо влијание врз христијанството и ќе продолжи да ги инспирира верниците за генерациите што доаѓаат. Го ширел христијанството, основал цркви, патувал, и се залагал за целосно ослободување на христијанството од јудаизмот.

Врската помеѓу моралот и религијата е тема за дебата со векови. Многу луѓе веруваат дека моралот е тесно поврзан со религијата, додека други тврдат дека моралот може да постои независно од религиозните верувања. Религијата историски играла значајна улога во развојот на моралните кодекси и етичките стандарди. Многу верски традиции имаат специфични учења и заповеди кои диктираат како поединците треба да се однесуваат во различни ситуации. Овие учења често се сметаат за врвен извор на морален авторитет, бидејќи се верува дека се божествено инспирирани.

На пример, десетте заповеди во христијанството се збир на насоки кои се сметаат за основа на моралното однесување. Тие вклучуваат забрани за: убиства, кражби и прељуба, како и заповеди да се почитуваат родителите и да се одржува денот на саботата свет.

Религиозните верувања и практики често се испреплетени со морално однесување. Многу религии ја нагласуваат важноста на сочувството, простувањето и понизноста и ги охрабруваат поединците да постапуваат на начини што им користат на другите. Религиозните ритуали и практики често се

дизајнирани да ги зајакнат овие вредности и да промовираат морално однесување.

Од друга страна, некои тврдат дека моралот може да постои независно од религиозните верувања. Тие истакнуваат дека многу морални кодекси се засноваат на универзални принципи кои не се врзани за некоја посебна религиозна традиција. На пример, принципот на златното правило, кој вели дека некој треба да се однесува кон другите како што би сакал да се однесуваат кон него, е морална вредност кое може да се најде во многу култури и традиции, без оглед на религиозната припадност. Понатаму, има поединци кои не се религиозни, но сепак живеат морален живот. Можеби се мотивирани од желбата да прават добро или да живеат во согласност со нивните лични вредности, а не од религиозните учења. Врската помеѓу моралот и религијата е сложена и повеќеслојна. Додека многу религиозни традиции имаат специфични учења за моралното однесување и етичките стандарди, исто така е можно да се живее морален живот без да се придржувате до одредени религиозни верувања. На крајот на краиштата, односот помеѓу моралот и религијата е длабоко личен и субјективен, под влијание на различни фактори, вклучувајќи ги културните норми, личните вредности и религиозните верувања.

7 ИСТРАЖУВАЧКИ ПРАШАЊА

7.1.1 Кои се начините, текот на ширењето и развитокот на христијанството во историјата и денес?

Христијанството е една од главните религии во светот, со долга и сложена историја на експанзија и еволуција. Стана најголемата религија во светот, со над 2 милијарди следбеници денес. Раното ширење на христијанството било поттикнато од учењата и делото на Исус Христос, кој живеел во Палестина во првиот век од нашата ера. Според христијанската доктрина, Исус бил Божјиот Син кој дошол на земјата за да го спаси човештвото од гревот и смртта. Неговите учења привлечеле мала група следбеници, кои подоцна станаа познати како христијани. По Исусовата смрт и воскресение, неговите следбеници почнале да ги шират неговите учења низ медитеранскиот регион.

Сепак, ширењето на христијанството не било лесно, бидејќи Римската империја, која владеела со медитеранскиот свет во тоа време, го гледала како закана за нејзиниот авторитет. Христијаните биле прогонувани и маченички поради нивните верувања, што само го поттикнало растот на верата бидејќи луѓето биле инспирирани од нивната посветеност и нивните верувања. Во 4 век н.е., римскиот император Константин го прифатил христијанството и тоа станало официјална религија на Римската империја.

Ова беше пресвртница во историјата на христијанството, бидејќи не само што стави крај на прогонството, туку доведе и до воспоставување на Црквата како моќна институција. Со текот на вековите, христијанството продолжило да се развива и да се шири, бидејќи Црквата станала поорганизирана и централизирана. Римокатоличката црква станала доминантна форма на христијанството во Западна Европа во текот на средниот век, додека источното православие се појавило како доминантна форма на христијанството во Источниот Медитеран и Русија.

Во 16 век, низа реформи и расколи доведоа до појава на протестантизам, кој отфрли некои од доктрините и практиките на Римокатоличката црква. Ова довело до период на верски конфликти и поделби, кој траел со векови и имало значително влијание врз политичката и социјалната историја на Европа.

Во модерната ера, христијанството продолжило да се шири и да се развива. Се проширило на секој континент и бил под влијание на различни култури и традиции. Денес, постојат многу различни форми на христијанство, вклучувајќи: католицизам, протестантизам, источно православие и различни форми на независно или не-деноминационално христијанство. И покрај овие промени, христијанството останува значајна сила во светот денес, со богата и сложена историја на експанзија и еволуција.

7.1.2 Кои се учењата на христијанството во морален и социолошки контекст?

Христијанството е религија која се практикува со векови и има значително влијание врз развојот и на моралните и на социолошките концепти. Учењата на христијанството обезбедуваат рамка за поединците и општествата да го разберат своето место во светот и нивните односи со другите. Од морална перспектива, христијанството учи дека поединците треба да следат збир на морални насоки познати како десетте заповеди, кои вклучуваат такви принципи како што се почитување на родителите, не крадење и не вршење убиство или прељуба.

Овие упатства обезбедуваат основа за етичко однесување и им помагаат на поединците да ги разберат своите обврски кон другите. Покрај десетте заповеди, христијанството исто така учи за важноста на простувањето, понизноста и љубовта. Овие начела се отелотворени во учењата на Исус, кој ја нагласил важноста да се однесуваме кон другите со љубезност и сочувство, дури и кога се соочуваме со неволја.

Од социолошка перспектива, христијанството има значајно влијание врз развојот на општествените институции и практики. Концептот на семејството, на пример, е под силно влијание на христијанските учења, кои ја нагласуваат важноста на бракот и нуклеарната семејна единица.

Христијанството исто така одигра улога во развојот на политичките институции и практики. Во средновековна Европа, на пример, Црквата одиграла значајна улога во управувањето со општеството, а нејзините учења влијаеле на

развојот на концепти како што се божественото право на кралевите и идејата за праведна војна. Во модерните времиња, христијанството продолжува да игра улога во обликувањето на социјалните и политичките институции.

Христијанските социјални движења беа влијателни во промовирањето на социјалната правда и застапувањето за правата на маргинализираните групи, додека христијанските политички движења се обидоа да промовираат политики што се усогласуваат со христијанските вредности. Генерално, учењата на христијанството обезбедуваат морална и социолошка рамка која има значително влијание врз развојот на западното општество. Од неговиот акцент на етичкото однесување и сочувството до неговото влијание врз социјалните и политичките институции, христијанството продолжува да го обликува начинот на кој го разбираме нашето место во светот и нашите односи со другите.

7.1.3 Кога и каков бил настанокот на христијанството?

Христијанството е главна светска религија која има длабоко влијание врз човечката историја, култура и општество. Појавата на христијанството може да се проследи наназад во првиот век од нашата ера во источниот медитерански регион, каде што постепено се шири за да стане доминантна религија на Римската империја. Потеклото на христијанството може да се проследи наназад до учењата на Исус Христос, кој е роден во Витлеем во приближно 4 пр.н.е. Исус проповедал порака за љубов, простување и доаѓање на Божјето Царство, што се сметало за предизвик за преовладувачките верски и политички власти во тоа време. По неговото распнување и воскресение, Исусовите учења ги продолжија неговите следбеници, кои почнаа да ја шират неговата порака низ регионот на источниот Медитеран. Ова ранохристијанско движење главно беше составено од еврејски преобратеници, кои го гледаа Исус како исполнување на старозаветните пророштва.

Ширењето на христијанството било олеснето од голем број фактори, вклучувајќи го и Рах Романа, период на релативен мир и стабилност во Римската империја, што овозможи слободно движење на луѓе и идеи. Широката употреба

на грчкиот јазик како заеднички јазик, исто така, помогна да се олесни комуникацијата и ширењето на христијанските идеи.

Една од клучните пресвртни точки во историјата на христијанството е преобраќањето на римскиот император Константин во почетокот на четвртиот век од нашата ера. Овој настан го означил почетокот на официјалното покровителство на христијанството од страна на римската држава и го отворил патот за неговата евентуална доминација низ Империјата. Низ вековите, христијанството еволуирало на повеќе начини, бидејќи различните христијански заедници развиле свои карактеристични верувања и практики. Еден од најзначајните расцепи во христијанството се случил во 1054 н.е., кога Источната православна црква и Римокатоличката црква се поделија на она што е познато како Голема шизма.

Денес, христијанството е една од најголемите религии во светот, со околу 2,4 милијарди следбеници ширум светот. Неговото влијание може да се види на широк спектар на полиња, вклучувајќи уметност, музика, литература, политика и социјална мисла.

Како заклучок, појавата на христијанството може да се следи наназад до учењата на Исус Христос и неговите рани следбеници, кои ја ширеле неговата порака низ регионот на источниот Медитеран. Религијата постепено се ширела и еволуирала низ вековите и станала доминантна религија во Римската империја по преобраќањето на Константин. Денес, христијанството останува главна сила во светот, а неговото влијание може да се види во широк опсег на: културни, социјални и политички контексти.

7.1.4 Кој бил Исус, времето во кој живеел и контекстот на неговото делување?

Исус Христос, познат и како Исус од Назарет, е централна фигура на христијанството и една од најзначајните фигури во историјата на човештвото. Роден е во Витлеем, Јудеја, приближно во 4 пр.н.е., во семејството на Марија и Јосиф, еврејска двојка. Според Новиот завет, Исус бил израснат во Назарет, каде

што пораснал за да стане столар. Ја започнал својата јавна служба околу 30-годишна возраст, откако бил крстен од Јован Крстител во реката Јордан.

Исус почнал да патува низ регионот, проповедајќи порака за љубов, сочувство и доаѓањето на Божјето Царство. Исусовите учења се сметале за предизвик за религиозните и политичките власти од тоа време, и тој на крајот бил уапсен, суден и осуден на смрт со распнување. Тој бил распнат на еден рид надвор од Ерусалим каде починал распнат на крстот. По неговата смрт, неговите следбеници тврдеа дека тој воскреснал од мртвите и дека им се јавил во низа појави по воскресението. Ова верување станало централно начело на христијанската вера и се верувало дека ја демонстрира Исусовата божествена природа и авторитет.

Учењата на Исус имале големо влијание врз човечката историја и култура и влијаеле на безброј поединци и општества низ целиот свет. Исусовата порака за љубов, простување и сочувство е прифатена од милиони луѓе и инспирирала безброј дела на љубезност и милосрдие. Покрај неговите учења, Исус е познат и по неговите чуда, кои вклучувале: исцелување болни, хранење гладни и воскреснување на мртвите. Овие чуда се гледале како знаци на Исусовата божествена природа и помогнале да се зацврсти верувањето на неговите следбеници во него како Божји Син.

Од горе наведеното , Исус Христос бил централна фигура во човечката историја, чии учења и влијание продолжуваат да го обликуваат светот денес. Неговата порака за љубов, сочувство и доаѓањето на Божјото Царство инспирирала безброј поединци и општества низ вековите, а неговиот живот и учења продолжуваат да бидат извор на инспирација и насоки за милиони луѓе ширум светот. Исус Христос имал големо влијание врз луѓето околу него за време на неговиот живот. Тој се сметал за харизматичен и моќен учител, чии учења и постапки ги допреа животите на безброј поединци. Еве некои од начините на кои Исус влијаел на луѓето околу него:

-Исцелувал болни: Исус бил познат по своите чудесни исцеленија, во кои лекувал луѓе од разни болести и инвалидитет. Овие исцелувања се сметаат за доказ за неговата божествена моќ и сочувство и им донеле надеж и утеха на многумина кои претходно страдале.

-Ги хранел гладните: Исус го направил и чудото нахранувајќи го мноштвото, во кое чудесно умножил мала количина храна за да нахрани големо мноштво. Овој чин на великодушност и сочувство се сметал за доказ за љубовта на Исус кон другите и инспирирал многумина да ги следат неговите учења.

-Тој ги предизвикувал религиозните власти: Исусовите учења и постапки честопати ги предизвикувале верските власти од неговото време, кои се сметале за корумпирани и угнетувачки. Подготвеноста на Исус да им се спротивстави на овие власти и да зборува против нивните неправди инспирирале многу од неговите следбеници да го сторат истото.

-Тој проповедал порака за љубов и сочувство: Пред сè, пораката на Исус беше порака за љубов и сочувство. Тој ги поучил своите следбеници да ги сакаат своите ближни како себеси, да им простуваат на другите и да покажуваат сочувство кон оние на кои им е потребна. Оваа порака одекна кај многумина кои беа уморни од суровите и осудувачки учења на верските власти и ги инспирирале да го следат примерот на Исус. Генерално, Исус Христос имал големо влијание врз луѓето околу него, инспирирајќи ги да водат животи на: сочувство, великодушност и љубов. Неговите учења продолжуваат да инспирираат и водат милиони луѓе денес, а неговиот живот и наследство продолжуваат да бидат извор на инспирација и надеж за луѓето од сите вери и потекло.

7.1.5 Која е улогата и значењето на христијанството во модерното време?

Христијанството е една од најстарите и највлијателните религии во светот, со над 2,4 милијарди следбеници широм светот. Во 21 век, христијанството продолжува да игра важна улога во обликувањето на индивидуалните животи, општества и глобалните работи. Прво и основно, христијанството обезбедува морална рамка за многу поединци широм светот. Учењата на Исус Христос, вклучително и Златното правило и заповедта да се сака ближниот како себеси, даваат јасна група на насоки за етичко однесување. Овие морални учења сè уште се релевантни и денес и продолжуваат да ги инспирираат луѓето да дејствуваат

со сочувство, љубезност и дарежливост. Понатаму, христијанството игра важна улога во градењето на заедницата и негувањето на социјалните врски.

Црквите и другите верски организации обезбедуваат чувство на припадност и заедница за многу луѓе, особено во ера на зголемена социјална изолација и осаменост. Преку заеднички ритуали, молитва и заедништво, христијаните можат да се здружат и да се поддржуваат еден со друг во време на потреба. Освен тоа, христијанството може да послужи и како извор на утеха и надеж во тешки времиња. Верувањето во сељубивиот, сезнаен Бог кој нуди простување и откуп може да биде моќен извор на утеха за поединците кои се соочуваат со предизвици и тешкотии. Христијанската вера нуди и визија за подобар свет, свет во кој владее љубов и правда, што може да ги инспирира поединците да работат кон подобра иднина за себе и за своите заедници.

Покрај тоа, христијанството одигра важна улога во обликувањето на историјата на западната цивилизација. Вредностите и верувањата на христијанството влијаеле врз уметноста, литературата, филозофијата и политиката и продолжуваат да го обликуваат културниот пејзаж на светот. Христијанството исто така одигра значајна улога во развојот на демократијата, човековите права и движењата за социјална правда.

Конечно, христијанството има потенцијал да игра клучна улога во решавањето на некои од најзначајните глобални предизвици на нашето време, вклучувајќи ја: сиромаштијата, деградацијата на животната средина и конфликтот. Преку своите учења за сочувство, правда и управување, христијанството може да обезбеди моќна рамка за справување со овие предизвици и да работи кон поправеден и одржлив свет.

7.1.6 Колку моралните норми се дел од верските учења?

Религијата и моралот биле испреплетени низ историјата, при што многу религиозни традиции обезбедуваат рамка за етичко однесување. Религиозните учења честопати обезбедуваат збир на морални упатства што треба да ги следат верниците. На пример, Десетте заповеди во јудаизмот и христијанството

обезбедуваат јасен сет на етички принципи, вклучувајќи: не крадење, не лажење не вршење прељуба. Освен тоа, религиозните учења обезбедуваат и чувство за цел и значење за поединците.

Верувањето во повисока сила и ветувањето за задгробен живот може да обезбеди чувство на одговорност и мотивација да се води морален и доблесен живот. Религиозните учења, исто така, можат да обезбедат утеха и надеж во време на тешкотии или страдања и да ги охрабрат поединците да постапуваат со сочувство и љубезност кон другите. Од друга страна, важно е да се забележи дека не сите морални норми се изведени од религијата.

Секуларните морални филозофии, како што се утилитаризмот или кантијанската етика, нудат алтернативни етички рамки кои не се потпираат на религиозните учења. Освен тоа, различните религиозни традиции може да имаат различни морални норми, што може да доведе до конфликти и несогласувања. И покрај овие разлики, религијата одиграла значајна улога во обликувањето на моралните норми и однесувањето во општествата низ историјата. Многу религиозни традиции биле составен дел на развојот на законите, општествените норми и обичаите. Во некои случаи, религијата дури се користела како алатка за спроведување на моралните норми и регулирање на однесувањето.

Сепак, важно е да се признае дека корелацијата помеѓу религиозните учења и моралните норми не е секогаш јасна. Верските учења може да се толкуваат на различни начини, а поединците и општествата можат да изберат да им дадат приоритет на одредени морални норми пред другите. Покрај тоа, влијанието на религијата врз моралните норми може да се промени со текот на времето, како што општествата и културите се развиваат и се прилагодуваат.

8 МОРАЛНИТЕ АСПЕКТИ НА ХРИСТИЈАНСТВОТО

Во христијанството како и во другите монотеистички религии, особено значајни се моралните норми кои што се составен дел од светата книга. Светата книга во христијанството е Библијата која се нарекува и Свето Писмо. Библијата е напишана на неколку јазици: хебрејски, арамејски (некои делови) и старогрчки. Првата книга е напишана измеѓу 1445- 1405 п.н.е. од страна на Мојсеј додека пак последната книга од Библијата е напишана помеѓу 94-96 н.е. од страна на апостол Јован. Библијата се состои од нов и стар завет..

Новиот завет е составен од 27 книги, кои ги сочинуваат евангелијата според: апостол Матеј, апостол Марко, апостол Лука и апостол Јован. Првото евангелие е според Матеј кој е еден од учениците на Исус Христос. Евангелието според Матеј е напишано помеѓу 50- та и 60 -та година.

Секое блаженство се состои од два исказа: состојба и последица. Во речиси сите случаи, овие искази се познати од старозаветен контекст, но во Беседата на гората Исус ги воздигнува на повисок степен. Тие претставуваат идеали за љубовта и скромноста наспроти силата и наметливоста, кои се неговите највисоки идеали — духовноста и сочувството.

Во првото евангелие по Матеј можеме да препознаеме голем број на исусови искази во кои се препознаваат моралните аспекти. Во познатата Исусова Беседа на гора, која претставува синоним за морални вредности и морални начела, преку која Исус го покажува патот за морално усовршување на луѓето. Најпрво самиот чин на крштевање кој се опишува во ова Евангелие подразбира духовно исчистување на гревовите, што подразбира дека човекот како несовршено суштество може да греша, само ако ја признае грешката и ако не ја повторува во иднина ќе му биде простено, христијански е да се простува, а тоа е вистинска вредност. Од посебно значење, како што напоменав е Исусовата беседа на гора, која содржи непроценливи морални вредности и таа е идеален пример за морален говор, каде што се анализира моралот, се предлагаат решенија, се препорачуваат правилни постапки и на дискретен начин се укажува на санкции. Во својата беседа Исус понатаму потенцира дека човекот треба внатрешно да го

чувствува моралот, да ја проповеда помошта како вредност, потоа скромноста како вредност, а ги осудува алчноста и трупањето на богатство како морално неисправни постапки. Тој исто така вели дека треба да бидеме вистински исполнети со морални вредности, да имаме внатрешна морална обврсност, а не да постапуваме морално заради другите и во случаи кога постапуваме морално тоа да не го потенцираме, бидејќи оној кој треба ќе разбере за нашите морални дејанија.

Следуваат низа вредности, кои се дел од Светото писмо-Нов Завет и кои се всушност општочовечки вредности, кои му помагаат на човекот вредносно и морално да се изгради и надгради.

8.1.1 Кроткост

Преку неа, Исус сака да ни го покаже патот по кое ќе го проучиме моралното воздигнување. На пример: крштевањето како значаен чин кој во Евангелието според Матеј претставува духовно исчистување на гревовите. Духовното исчистување на гревовите го претставува човекот кое е битие, кое не е совршено, кое греша, но доколку ја признае грешката и побара прошка, тогаш ќе му биде простено. Христијански е да простуваш и да ти биде простено.

Исус, искачен на планината им говори на своите ученици:

- Блажени се кротките, зашто тие ќе ја наследат земјата! (Матеј 5:5)
- Блажени се гладните и жедните за правда, оти тие ќе се наситат!
- Блажени се милостивите, зашто тие ќе бидат помилувани! (Јак.2,13)

Преку овие исусови зборови ги забележуваме најзначајните вредности на човекот кој треба да ги поседува а тоа се: праведност, скромност чесност и мирољубие.

Овие морални вредности се наоѓаат на врвот од хиерархијата од моралната скала.

-„ Блажени се миротворците зашто тие ќе се наречат синови Божји"! (Матеј 5:9)

Поимот „миротворци“ се толкува не само на оние кои живеат во мир со другите, туку и за тие што се залагаат за пријателство помеѓу луѓето, народите и човекот со Бога. Миротворците ги помируваат луѓето во меѓусебна зајаденост односно ги омекнуваат нивните души и се трудат да ги смират луѓето. Со овие способности се настојува да се задржи мирот и да го возобноват каде е нарушен.

Како следна морална вредност во христијанството се истакнува истрпеливоста.

-„Блажени се гонетите заради правда, бидејќи нивно е царството небесно“!(Петр.4,14)

Преку овие божји зборови, сака да ни каже, да не утеша и охрабри . Да се истрпат сите страдања а потоа ќе бидете наградени на Царството небесно. Блаженствата што се јавуваат само кај Матеј се оние за; кротките, милостивите, чистите по срце и миротворните.

8.1.2 Почит

-Јас, кога ви велам дека секој што се гневи на брата си без причина, ќе биде виновен пред судот, а оној што ќе го нарече брата си празноглав, ќе биде виновен пред врховниот суд, оној пак што ќе рече будала ќе биде виновен за во пеколот. (Јов 3,15)

Исус, преку оваа мисла, Исус ја воздигнува љубота спрема брата си и негова почит. Братската љубов ја симболизира и љубовта спрема најблиските. Лошите зборови да не се користат, затоа што Бог е тој кој е праведен и ни праќа порака да не користиме лоши зборови. Оној кој ги користи еден ден нему ќе му се суди.

8.1.3 Незавидливост

Љубовта претставува една од трите највисоки вредности во христијанството. Најмоќното оружје на секој човек е љубовта. Љубовта е чиста,

убава, ги буди страстите и емоциите кај секој поединец. Човек што љуби и кој љубовта ја смета за исконска сила, од него нема да излезат зборови полни со горчина и омраза.

Сте слушале дека на старите им било речено: Не прелубодејствувај! (Мој.20,14).

Јас, пак, ви велам дека секој што ќе погледне на жена со желба, тој веќе извршил прелуба со неа во срцето свое. (Јов 31,1)

Со оваа изрека, не правете прелуба или пак не погледнувајте туѓа жена, Исус има негативен став кон посакуваноста или пак страста на еден маж кон туѓа жена. Прелубата за Исус е осуда, грев, нечесно и страшно.

8.1.4 Разлики

Ако те соблазнува десното око, извади го и фрли го од себе, зошто подобро ти е да погине еден дел од твоето тело, отколку целото да биде фрлено во пеколот. (Мат.18, 8,9. Мар 9, 43-47)

Преку оваа изрека, се истакнува моралната вредност истрајност. Десното око е метафора, нешто свое од кое што мора да се откажеме. Соблазнување е гревот кое ни наметнува да го направиме.

Она што мораме да го напуштиме или да го отргнеме од својот живот може да биде од различна вредност. Понекогаш ќе стане збор за работи кои се сами по себе добри, меѓутоа кои поради себичноста или затоа што им недостасува добра намера, стануваат неуредни.

8.1.5 Пропуска

Човечки е да згрешиш, но христијански е да простуваш. Затоа на секое зло врати со добро. Доброто е врвна морална вредност во христијанството.

Јас, пак ви велам: да не се противите на злото. Ако некој те удри по десниот образ, заврти му го и другиот. А оној што сака да се суди со тебе и да ти ја земе кошулата, дај му ја и горната облека. И ако некој те премисли да одиш со него една милја, ти оди две. (Мој.19,18)

Во оваа беседа Исус ни кажува дека човекот треба внатрешно да го почувствува моралот и да ја најде неговата скромност. Скромноста е доблест кој секој човек треба да ја поседува. Исус ја осудува алчноста кај човека и неговата завист.

8.1.6 Скромност и Простување

А јас пак ви велам љубете ги непријателите свои, благословувајте ги оние што ве колнат, правете им добро на оние што ве мразат и молете се за оние што ве навредуваат и гонат. (Рим.12, 14,20. Лука 23,34. Дела 7,60)

Оти ако ги љубите оние што ве милуваат вас, каква ќе ви биде наградата? Зар не го прават тоа и митниците?

Иако ги поздравувате само браќата свои, што особено правите? Не постапуваат ли така и незнабошците?

Но бидете совршени, како што е совршен вашиот Отец небесен. (Ефес.4,13)

Исус потенцира дека човекот е тој кој внатрешно мора да го почувствува моралот, да биде скромен зошто скромноста е вредност, да помага на оние на кои што им треба помош и да не бара ништо за награда. Совершенство ја споредува со големиот отец небесен, зошто само тој е совршен и безгрешен. Добрината и чистите мисли не водат кон совршеноста.

8.1.7 Милост

И така кога даваш милостиња , не разгласувај како што прават лицемерите по синагогите и по улиците, за да ги фалат луѓето. Навистина ви велам, тие веќе ја добиле својата награда.

И кога се молиш, не биди како лицемерите, што сакаат да стојат по синагогите и раскрсниците за да се молат и да се покажуваат пред луѓето. Вистина ви велам дека тие веќе си ја добиле својата награда.

Според Бог, ние сме суштества кои имаме морални вредности , внатрешна морална обврзаност и мир. Поради други поединци, не треба ја потенцираме нашата вредност, туку напротив, треба да ја зачуваме за себе.

8.1.8 Чесност

Не собирајте богатства на земјата, каде што ги јаде молецот и рѓата, и каде што крадците ги поткопуваат и крадат. Но собирајте си богатства на небото, каде што ни молец, ниту рѓа ги јаде, и каде што крадци не ги поткопуваат, ниту крадат. (Мат.19,21. Лука, 12,33,34)

Принципот на добро и правење добри дела, како и чесноста претставува значајна морална вредност во нашиот живот. Низ животот треба да чекориме со чесност, праведност и искреност. Никогаш да не скршваме од тој пат туку да продолжиме праведно да чекориме.

Во својата беседа, Исус ја истакнува својата етичка идеја за моралната цврстина на една личност кој е испреплетена од предизвиците кои ги предизвикува животот. Исус истакнал дека кај поединецот постојат потешкотии за правилно морално поставување. Потенцирајќи ја моралноста, тој ја застапува идеата за чистиот морал.

8.1.9 Праведност

Не судете за да не бидете судени (Рим.2,1:1. Кор.4,5)

Оти со каков суд судите, со таков ќе бидете судени: со каква мерка мерите, со таква и ќе ви се мери (Мар.4,24)

Сакајте и ќе ви се даде, барајте и ќе најдете, чукајте и ќе ви се отвори.(Мар.11,24. Лука.11,9,10)

Зошто секој што сака добива и кој бара, наоѓа и на оној што чука ќе му се отвори.

Праведноста се потенцира како вредност.

8.1.10 Доброст

Се она што сакате да ви прават луѓето, правете им го и вие, оти тоа се Законот и Пророк (Мар.22,40. Рим.13,8,9,10)

Исус не ја потценувал тешкотијата која може да настане кога другите членови од семејството му се противат на членот кој ги прифаќа Неговите учења. „Непријатели на човека ќе бидат неговите домашни“, рекол Исус.

8.1.11 Значајност

Сепак, и покрај таа жална последица, Исус покажал кој треба да биде на прво место, велејќи: Кој милува татко или мајка повеќе од мене, не е достоин за мене, и кој милува син или ќерка повеќе од мене, не е достоин за мене.(Лука.14,2)

Во евангелието според Матеј, се прикажени моралните норми и вредности како: почитта спрема родителите, љубовта спрема најблиските и на крај ја потенцира вистината која е значајна вредност за секој поединец. Никогаш не треба да лажеме ниту пак да кажеме лош збор, туку напротив, колку и да е тешко, секогаш треба да ја кажуваме вистината.

Секое царство ако се подели, запустува и секој град или дом, ако се подели на противни групи, ќе пропадне. И ви велеам, дека за секој лош збор, што

ќе го изговораат луѓето, ќе одговараат на судниот ден. Оти по зборовите свои ќе бидеш оправдан, и по зборовите свои ќе бидеш осуден.

Посебно внимание во евангелието на Матеј се посветува на односот на жената и мажот од друга страна. Ги потенцира вредностите на една жена а тоа се: чесност, верност, потоа го прикажува бракот како институција. Голем критичар е на: неверноста, прељубата и развратот.

8.1.12 Неверство

Зошто Ирод кога го фати Јована, го врза и го фрли во затвор заради Иродијада, жената на брата му Филипа: бидејќи Јован му велеше: Не бива да е твоја! (Мој.18,16)

Јас пак ви велам: оној што ќе ја остави својата жена, освен поради друга прељуба и се ожени со друга, тој прави прељуба, и оној што ќе се ожени со напуштена, прељубодејствува.

8.1.13 Почит спрема родители

Почитта спрема родителите е една од високите морални вредности. Тие нас не создале, ни дале живот на овој свет. Оној кој што не ги почитува своите родители не го почитува ни Бога.

Зашто Бог заповедал и рекол: почитувај ги татка си и мајка си и кој го злослови таткото свој или мајка си, со смрт да се казни. (Мој.20,12)

Постот претставува општоцрковна солидарност односно дејство на послушание. Црквата благословува да се пости. Од почит спрема црквата, најпрво спрема Бог, од чувството на единство во време на постот ние го прочистуваме своето тело и своите духовни мисли. Меѓутоа најголемиот пост е духовниот, каде ние пред се умствено не помислуваме на лоши работи, не

правиме прељуба, кражба не прекршуваме никаква морална вредност туку го почитуваме Бога и духовно се воздигнуваме.

8.1.14 Духовен пост

Не она што влегува во устата го осквернува човекот, а она што излегува од устата тоа го осквернува човекот (Тим.4,4).

Оти од срцето излегуваат лоши помисли, убиства, прељубодејства, блудства, кражби, лажни сведоштва, хули. (Мој.8,21)

8.1.15 Алчност

Спасотелот Исус, му рекол на еден млад богат човек кој претходно се обратил на него и го прашал: Господи, што треба да направам за да добијам живот вечен(Мат.19,16).

Господ му одговорил: Исполнувај ги заповедите(Мат.19,17) а тој прашал кои се тие?

Не убивај, не прељубодејствувај, не кради, не сведочи лажно, почитувај ги родителите, сакај ги ближните свои како себе си! На ова, човекот одговорил: тие заповеди уште од младост ги извршувам.

8.1.16 Сочувствување

Тогаш Господ му рекол: Ако сакаш да бидеш совршен, оди, продај го имотот свој и подели го на сиромаси, и ќе имаш сокровиште на небото, па дојди и врви по мене! (Мат.6,20. Лука.12,33)

Младиот човек во тој момент бил многу тажен, зошто неговото богатство не сакал да го подели на сиромасите. Тој не сакал да се откаже од својот имот, да го продаде а парите пак да ги подели на исромашните. Бил врзан за материјалното. Тогаш Хрис му одговорил дека богат човек не влегува во Царството небесно .

Со оваа реплика од Бога, ја нагласува големина на човекот, неговата морална вредност да помогнеш, да дадеш на секој оној на кој му е потребно. Материјалното е минливо средство каде човекот не треба да се приврзе за него. Духовното, вербата во Бога е јазот помеѓу душата на човекот од една страна и бог од друга страна. Раката што дава никогаш не се суши.

Второто евангелие е евангелието според Марко. Марко ги добил информациите од апостол Павле. Ова евангелие, претставува и најкраткото евангелие. Марко многу прецизно ги опишал случките но не по хронолошки ред. Целта на ова евангелие е да се претстави Исус како Божји Син, да ја прикаже неговата моќ. Се претпоставува дека е напишано помеѓу 50 и 60 година.

Во евангелието според Марко се среќаваат низа морални вредности почнувајќи од протување, искреност и праведност.

8.1.17 Богољубие

А Исус кога ја виде верата нивна, му рече на фатениот: Синко, ти се опростуваат гревовите твои!

Во сабота дозволено ли е да прави човек добро или зло, да спои една душа или да ја погуби? А Исус им рече: Пророкот никаде не останува без почест, освен во својата земја, меѓу роднините и во својот дом.

Затоа возљуби го Господа, твојот Бог, со сето свое срце и со сета своја душа, и со сиот свој разум, и со сета своја сила! Тоа е првата заповед. А втората е слична на неа: Возљуби го својот ближен како себе си! Друга заповед поголема од овие нема. (Мој.19,18)

8.2 Евангелие според Лука

Третото евангелие е евангелието според Лука. Евангелието според Лука е напишано помеѓу 60-тата и 61-та година. На почетокот, Лука пишува дека ги испитал сите информации и внимателно ги истражил сите сведоци на Исус. Тек потоа почнал да го пишува евангелието. Ова евангелие му го посветил на Теофил. За апостол Лука, се знае дека му бил сопатник на апостол Павле. Лука бил лекар, и во тоа време бил многу учен човек а тоа може да се забележи и по начинот на изразување.

8.2.1 Скромност

Ги симна силните од престоли и ги воздигна смирените. Гладните ги исполни со добра, а богатите ги отпушти празни. (Псал.32,11)

Во оваа изрека се прави една паралела помеѓу богатите и сиромасите. Каде сиромасите се оние кои што се чесни, праведни и скромни додека пак богатите ги претставува како личности кои ги симнува од престолот затоа што се алчни.

Правењето добро е морална вредност која е од особено значење. Никогаш душата не ја полнете со негативна енергија туку секогаш бидете

Но, вам што слушате, ви велам љубете ги непријателите свои, правете им добро на оние што ве мразат. (Мат.5,44)

Благословувајте ги оние што ве навредуваат.

Па како што сакате да постапуваат луѓето со вас, така постапувајте и вие со нив! (Мат.7, 12)

Изгонување на ѓаволот/ Исус ги учи своите ученици како да се молат.

Оваа молитва е света за сите христијани. Исус Христос им ја предал на Своите ученици по нивно барање.

Кога се молите говорете: Оче наш кој си на небесата, да се свети името Твое, да дојде царството твое, како на небото, така и на земјата. (Мат.6,9)

Лебот наш насушен дај ни го денес и прости ни ги нашите гревови, зашто и ние самите им ги проштеваме на секој наш должник , и не не воведуј во искушение, но избави не од лукавиот!

Отец наш. Бог е извор на животот, Творец на сите луѓе и Заштитник на човечкиот род. Тој не сака нас, како што таткото ги сака своите деца. И ние ја повикуваме Неговата божествена помош со вера, надеж и љубов.

Оче наш, се обраќа детето кон својот татко. Ние му се молиме на Бога со детска доверба. Зашто Господ е близок со нас, поблизок отколку што е душата со телото. Како сонцето, Тој ги излива Својата светлина и топлина и на добрите и на лошите, зашто Бог е Љубов, Милост, Простување, Грижа, Надеж, Радост.

Сите сме деца на еден Отец. За Бога сите се еднакви, ние сме едно семејство, и Неговата љубов кон нас е безгранична. Тој посакува ние да се сакаме еден со друг како браќа и сестри, и тоа што за себе го бараме во молитвите, да го бараме и за другите.

Кој престојуваш на небото. На небесата е Мајката Божја, ангелите и светите угодници Божји Му служат на Бога, Му се поклонуваат и Го прославуваат. Целото Божјо небо е безгрешно, чисто и свето.

Бог е Убавина, Вистина и Светлина. Ние посакуваме таа убавина да ја спознае целиот свет. Боже, помогни ни да живееме според Твоите заповеди, та и преку нашите добри дела да Те слават сите луѓе.

Името Божјо е свето, и кога ние со стравопочит и љубов го изговараме, во нашите срца се одразува Самиот Господ, како што во чистата роса се одразува сонцето

Царството Небесно - тоа е благодатта на Светиот Дух. Поради благодат ни се дава покајанието, коешто ги чисти нашите срца од секоја нечистотија и во нас се вселува Бог. А каде што е Бог, таму е и Неговото Царство - Царството на Мирот, Добрината и Љубовта.

8.2.2 Почит

„Нека биде како што сакаш Ти" - вака може да каже детето, кое наполно му се доверува на својот татко, не сомневајќи се во неговата љубов и мудрост. Се - и радоста, и тагата - треба да се прима како света Божја волја, којашто не води кон спасение.

И на земјата, како на Небото. Ние молиме од Господа да ни помогне да ја исполниме Неговата волја смирено, предано и со љубов, како Богородица и светите небесни ангели.

И на земјата. Додека Адам и Ева живееле во послушание кон Бога, на земјата имало рај. Ако живееме според Божјата волја, ние го враќаме рајот на земјата. Послушанието - тоа е почеток на рајот на земјата

Дај ни го сето тоа што ни е потребно секојдневно. Господ не учи да не бараме за себе богатства и раскош, туку да го бараме единствено најнеопходното, надевајќи се за се во Бога и спомнувајќи си дека Тој секогаш како Татко се грижи за нас.

Лебот е животно неопходен не само за телото, туку и за душата. За душата се неопходни словото Божје и причестувањето со светите Христови тајни. Нашиот Господ Исус Христос - Небесниот Леб - преку светата тајна Причест не осветува и не соединува со Бога и меѓусебно, не приближува кон вечниот живот, кон Царството на Љубовта.

Долгови - тоа се нашите гревови. Господ ги простува гревовите на тие што искрено се каат. Прости - значи разреши, отпушти. Нам - ние не се молиме само за себе, туку и еден за друг.

Како што и ние им проштеваме на тие што не навредуваат. Ако ти простуваш - и тебе Господ ќе ти прости; а ако не проштеваш, тогаш и твојот грев ќе остане со тебе.

Искушение - тоа е испитување на нашето срце во добро и зло. Што ќе одбереме? Господи, не испраќај ни прекумерни искушенија, помогни ни да го надминеме гревот во себе и да истраеме во доброто!

Тоа е молба кон Семоќниот Бог за заштита од ѓаволот. Лукав - значи измамник, лажливец. Токму тој ги сее во нас лошите мисли и желби, не поттикнува на грев, ја успива совеста, оправдувајќи ги нашите лоши постапки. Треба да се спротивставуваме на злото и неправдата и да Го молиме Бога за помош.

Славејќи Го и благодаревќи Му на Господа, ние се надеваме во Него, зашто на Бога Му припаѓа ЦАРУВАЊЕТО над светот, во Него има СИЛА да ги исполни нашите молби, и Нему Му прилега вечна СЛАВА.

Амин - нека биде така.

8.3 Евангелие според Јован

Евангелие според Јован, наречено и Евангелие по Јован — четвртата книга од Новиот завет. Оваа евангелие било напишано измеѓу 80 и 90 година после Христа, и според мислењето, истото е дело на апостол Јован, еден од првите ученици на Исус. Насловот на четвртото Евангелие продолжува по образецот на другите Евангелија. Првично било идентификувано како „Според Јован“, а подоцна бил додаден зборот „Евангелието“.

8.3.1 Праведен

Но кога продолжија да го запрашуваат , тој се исправи и им рече: Кој од вас е без грев, нека прв фрли камен на неа!

Со се ви покажав дека така треба да се трудите и да им помагате на немоќните а исто така и да ги помните зборовите на Господа Исуса, зашто само тој рече: Поблажено е да се дава, отколку да се зема. (Дела 21,5)

И во евангелието на Јован се забележуваат следните вредности: скромноста, искреноста, праведноста, почитта.

8.4 Послание според Јаков

8.4.1 Скромност

Бог се противи на горделивите а на смирените им дава благодат.
(Петр.5,5)

Отфрлете од себе си секаква пакост, секаква измама, лицемерство и завист и секакво напаѓање. (Ефес.4,22)

Бог сака да ни каже дека гордоста е негативна особина на која се противи. Искреноста и чесноста како и скромноста се вредности кои бог ги наградува сите оние кои ги поседуваат.

8.4.2 Кроткост

Должности на сопругниците. Тие треба да живеат во љубов и кроткост. А така, жени бидете им покорни на своите мажи , та ако некои од нив не му се покоруваат на словото, преку поведението на своите жени да се придобијат без услови. (Ефес. 5,22).

Вашата убавина да биде не надворешна, односно во плетењето на косите, китењето со злато или облекување на облекувања. (Тим.2,9) туку - внатрешна, во срцето на сокриениот човек, во постојаност и тих дух, што е драгоценост пред Бога.

8.4.3 Почит спрема партнерот

Така и вие, мажите, живејте со своите жени разумно, и почитувајте ги како послабо суштество, и како сонаследници на благодатниот живот, за да не се појави препрека во молитвите ваши. (Ефес.5,25)

8.4.4 Сплотеност

А најпосле, бидете сите еднодушни, жалостиви, братољубиви, милосрдни, дружељубиви, понизни.

Во сите овие Исусови зборови се кријат значајни морални вредности на сопружниците. На еден интересен начин Исус ги опишува улогите на мажот и жената во бракот, нивната должност . Се потенцира на праведност пред се, скромност, кроткост, искреност. Кога се награсува внатрешната убавина на жената се мисли на нејзиниот карактер, на покорност спрема мажот и негово почитување. Убавината на жената е скриена во нејзиното срце а не во изгледот. Кај мажот ја изразува моралната вредност почит спрема својата сопруга.

На крај, ги замолува Исус, двајцата сопружници да бидат сплотени, да се сакаат, да се почитуваат и да не скршнуваат по лошиот пат.

8.4.5 Благословувајте

Не враќајте зло за зло туку напротив благословувајте , знаејќи дека за тоа сте повикани за да наследите благословение. (Сол. 5,15). Оти кој го сака животот и сака да види добри денови, нека го пази јазикот свој од зло, и усните негови да не зборуваат лаги. (Псал.33,12). Нека се клони од зло и нека прави добро, нека бара мир и нека се стреми кон него.

Само доколку ја стекнеме богочовечката љубов, можеме да ги благословуваме и љубиме своите непријатели, кога евхаристиски благодатно и крвно се соединуваме со совршениот Господ Христос преку причестувањето со Неговото тело и крв. За благословот кон непријателите свети Јован Златоуст ќе рече:

Сите свои заповеди Спасителот ги украсува со прекрасниот венец, велејќи благословувајте ги оние што ве колнат... и молете се за оние што ве навредуваат и гонат (Мат. 5,44), на тој начин издигнувајќи ги Своите ученици на највисокиот врв на философијата, на највисокиот врв на богочовечката мудрост и светост... бидејќи да ги благословуваш оние кои те гонат е далеку поважно отколку да бидеш гонет. Ете како Господ, малку по малку, нè воведува на самото небо..Ако ги благословува и љуби човекот непријателите свои, тоа е знак дека веќе постанал

син Божји и е знак дека веќе Го има Бога за свој Отец и дека живее со Него и ги има особините на Својот Создател, Кој тие особини му ги дава преку благодатта.

На тој начин човекот не со свое, туку со окото Божјо ќе го види целиот свет, сите созданија, луѓе, пријатели и непријатели. Бидејќи Бог ги љуби сите и добрите и праведните, и злите и неправедните, и пријателите и непријателите.

Само оваа совршена љубов ќе го направи човекот сличен на Христа и ќе му овозможи да земе учество во љубовта Божја и да биде учесник во врвното совршенство на заедничката природа на Света Троица, бидејќи, како што вели свети Григориј Ниски, љубовта е самиот живот на Божјата природа..

8.5 Послание според Павле

Посланието на Апостол Павле до Коринџаните и до Ефесјаните има посебно значење токму затоа што го потенцира бракот како заедница, улогата на жената во бракот односно деградацијата на жената како личност, жената е претставена како зависна од мажот / потчинета а тој пак треба да е нејзин господар на животот. Апостол Павле го дава својот став за неженетите и немажените. Критичар е на блудството односно на неверството како неморално дејствие.

А сега да ви одговорам на прашањата што ми ги поставивте во вашето писмо. Прво: да, добро е човек да не се жени. Но, поради опасност од блудства, секој маж треба да има своја жена и секоја жена свој маж.

Мажот нека ги исполнува брачните должности спрема својата сопруга, а исто така и жената спрема својот сопруг. Телото на жената не е само нејзино, туку му припаѓа и на нејзиниот сопруг. Исто така и телото на мажот не е само негово, туку и на неговата сопруга. Затоа, не лишувајте се еден од друг, освен, по исклучок, ако така заедно се договорите, и тоа нека биде само за извесно време и со цел да се посветите на молитва. Потоа вратете се на нормалниот интимен живот, за да не ве наведе на искушение Сатаната, користејќи ја вашата невоздржливост.

8.5.1 Самостоен

Ова ви го кажувам како нешто што е дозволено, а не како заповед. Би сакал секој човек да биде самостоен, како што сум јас. Но не сме сите исти. Бог некогo дарувал да живее во брак, а друг да живее како саец.

На неженетите и на оние чиј брачен другар починал, им препорачувам: да останат самостојни, како што сум и јас. Но, ако не можат да издржат, нека стапат во брак, зашто подобро е да се во брак, отколку страста постојано да гори во нив.

На оние што се во брак им заповедам да не се разведуваат. Тоа не е заповед од мене, туку од Господ. Жената нека не се разведува од својот сопруг. Ако сепак се разведе, да не стапува во нов брак, или нека му се врати на својот маж. Истото важи и за мажите: да не се разведуваат од своите сопруги.

На другите можам да им дадам мој совет. Тоа не е заповед од Господ, туку мој личен совет. Ако некој христијанин има сопруга што не е христијанка и таа сака да живее со него, нека не ја остава. Така, и ако христијанка има сопруг што не е христијанин и тој сака да живее со неа, нека не го остава, бидејќи жената христијанка му носи светост на својот брак, па со тоа и на мажот, иако тој не е христијанин. Така е и кога мажот е христијанин, а неговата сопруга не е; тој му носи светост на својот брак, а со тоа и на својата сопруга. Кога не би било така, вашите деца би биле нечисти, а сега тие се свети.

Ако брачниот другар што не е христијанин сака да се разведе, нека си оди. Во таков случај, не сте должни да живеете во постојани расправи, зашто Бог сака Неговите деца да живеат во мир. Впрочем, можете ли да бидете сигурни дека ќе успеете да го убедите вашиот брачен другар да стане христијанин и да се спаси?

Секој нека остане во ситуацијата во која Господ го избрал, кога Бог го повикал да поверува. Ова правило го кажувам по сите цркви. На пример, ако некој, пред да биде повикан да поверува, веќе бил обрежан, нека не го крие тоа. Ако не бил обрежан, нека не се обрежува. Дали човек е обрежан или не, воопшто не е важно. Важно е да живееме според Божјите заповеди.

Секој нека остане во онаа состојба во која бил кога Бог го повикал. Ако си бил роб кога Бог те повикал да поверуваш во Христос, и се уште си роб - не вознемирувај се! Но ако ти се укаже можност да станеш слободен, искористи ја. А за Господ, оној што бил повикан како роб, е слободен, а оној што бил повикан како слободен човек, сега е роб на Христос. Скапо сте платени и сега и едните и другите сте „Христови робови“, и немојте на никој друг да му слугувате! ²⁴ Значи, драги пријатели, секој нека остане во ситуацијата во која ве затекнал Божјиот позив.

Апостол Павле ја потенцира моралната вредност почит спрема родителите, како и целокупниот процес на воспитувањето на поединецот и неговата социјализација што придонесува за изградба на една личност.

Почитувај ги татка си и мајка си, тоа е првата заповед со ветување; За да ти биде добро и да живееш долго на земјата; и вие татковците не дразнете ги децата свои, туку воспитувајте ги во науката и стравот Господов .

8.5.2 Љубовта

Интересен сегмент во Новиот завет е мислата посветена за љубовта . Моралната вредност да сакаш и да бидеш сакан треба да ја поседува секој христијанин кој знае дека љубовта претставува двигател на сите морални вредности.

Кога човек љуби, тогаш тој може да сака, да прости, да даде, да ја воздигне својата духовна моќ и ја да осуди лагата, крадењето и невината. Практикувајќи го доброто како морална вредност , ги отфрлува сите негативни мисли од него.

Стиховите кои го опишуваат тоа чувство се следниве:

Да зборувам на сите човечки јазици, па дури и на ангелски, штом љубов немам, ќе бидам бакер што звони или кавал што свечи; Да имам пророчки дар и да ги знам сите тајни, да ги имам сите знаења за сите работи, а и така силна вера што и планини да преместувам, ако љубов немам ништо не сеу; и да го раздадам целиот свој имот, да дозволам телото да ми изгори, штом љубов немам ништо не

ми користи; Љубовта е долготрпелива, полна со добрини, љубовта не завидува, љубовта не се препознесува, не се гордее; Не прави што е непристојно, не бара свое, не се срди, не мисли зло; На неправда не се радува, а на вистина се радува; Се извинува, во се верува, на се се надева, се претрпува; Љубовта никогаш не престанува, а другото, ако се пророштва ќе престанат, ако се јазици ќе замолкнат, ако се знаења ќе исчезнат; А сега остануваат тирте работи, верата, надежта и љубовта, најголема меѓу нив е љубовта .

Во некои делови од посланијата се потенцираат и моралните норми за помош на луѓето, како значајна морална категорија, а од друга страна се осудуваат егоизмот и алчноста како негативни морални особини.

Во нив се вели: Ова пак ви го велам: Кој скржаво сее , скржаво ќе жнее, а кој богато сее, богато ќе жнее; Секој да дава од се срце, а не со жал или принуда, Бог го љуби оној што од срце дава.

Како морална вредност, понатака се истакнува братољубието, односно љубовта према својот брат, љубовта спрема најблиските.

За братољубието, пак, нема потреба да ви пишувам, оти вие сами сте научени од Бога, да се сакате еден со друг; Бидејќи така постапувате со сите браќа по цела Македонија. И ве молиме браќа уште повеќе да преуспевате; И усрдно да се грижите да живеете тихо, да си ја гледате работата и да работите со сопствени свои раце како што ви заповедавме; Да се држите чесно спрема надворешните и да немате потреба од никого; Гледајте никој никому да не враќа зло за зло, туку секогаш барајте добро еден на друг и на сите; Се испитувајте, за доброто држете се; Клонете се од секакви зло .

Од ова може да се заклучи дека моралните вредности како: почит спрема блиските, чесноста, помагањето и искреноста се основи двигатели за нераскинливиот јазол помеѓу најблиските.

9 ЗАКЛУЧОК

Главната одлика на современото општество во 21-от век се промените. Промените почнуваат полека но сигурно да ги зафаќаат сите области од општествениот живот. Почнувајќи од брзиот напредок на човекот, можностите за негово развивање и унапредување доведува до трка за материјалното добра. Трчајќи по својата кариера и напредок, несвесно ги потиснуваме моралните вредности кои се дел од нашиот секојдневен живот. За жал овој брз и модерен живот, направи со една молскавична брзина да настанат промени не само во индустријата, економијата, политиката туку во сите можни сфери на светов. Несомнено, полека се истиснуваат моралните вредности кои претходно се наоѓале на пијесталот на хиерархијата. Се губи смислата за живот на човековото битие. Токму затоа, религијата е составен дел на човечката цивилизација. Религијата е значаен и повеќеслоен аспект од човечкиот живот кој постоел во различни форми низ историјата. Тоа е систем на верување кој им обезбедува на поединците начин да го разберат светот и нивното место во него. Една од централните функции на религијата е нејзината способност да служи како поглед на светот. Погледот на светот се однесува на сеопфатно разбирање на природата на реалноста, целта на постоењето и односот помеѓу поединецот и светот околу нив.

Религијата обавува низа функции во општеството, а една од тие функции е индивидуално-психолошката функција, која има голема улога во животот на верникот. Човекот во текот на својот живот, развивајќи се, образувајќи се, поминува низ различни фази и во одредени моменти од своето битисување се соочува со одредени проблеми, за кои во моменти не гледа рационално решение.

Има и моменти во животот кои носат и болка и страдање, при што не така ретко, човекот си го поставува прашањето: Која е смислата на човековото постоење? Не наоѓајќи соодветен одговор, станува свесен за апсурдноста на животот. Со цел полесно прилагодување кон одредени општествени ситуации, со цел надминување на некои тешки моменти од животот на човекот, во такви случаи се вртиме кон религијата, а целта на индивидуално-психолошката функција е токму помагање на индивидуите во надминување на одредени состојби и емоции, односно помагање во кризни ситуации.

Основата на компензационата функција на религијата ја чини гледиштето според кое во својот живот човекот за добронаправените дела добива награда, а за лошо сторените дела казна. Но некогаш животот не го наградува човекот својствено добрините кои ги прави. За да не дојде до разочарување кај него а со тоа да престане да прави добри дела религијата нуди компензација, односно доколку не бидеш награден на овој свет, за своите постапки ќе бидеш награден на оној земскиот свет.

Во Библијата особено се истакнуваат моралните вредности кои се неопходни за функционирање на едно хармонично општество.

Доколку, претходно почитта била една од значајните морални вредности сега полека но сигурно таа е заменета со алчноста и горделивоста. Позитивните морални вредности се наоѓаат на дното на хиераргијата. Почитта како една значајна морална вредност се губи полека. Моралната вредност почит, ја учиме од најрана возраст каде не учат да ги почитуваме повозрасните лице, да ги поздравуваме и да им помогнеме доколку им треба помош. Во ова модерно време, интернетот, мобилните телефони и таблетот завземаат удел во „воспитувањето“ на детето. Дали на вашето дете може еден електронски уред да му ги даде сите морални вредности?

Дали може да го воспитува, слуша, да му даде љубов или пак да добие топла преградка?

Овие паметни уреди полека но сигурно го потиснаа значењето на патријархалното општество а со тоа и се изгубија моралните вредности. Порано, местото на моралните вредности било на врвот од пирамидата. Секоја морална вредност се учи и применува пред се во самото семејство. Уште од најмали нозе, не учат родителите како треба да се однесуваме, кои се добри а кои лоши вредности. Ние сме тие, кои сами одлучуваме по кој пат ќе тргнеме. Моралното воспитување е процес каде личноста се формира л за општествениот свет. Преку моралното воспитание се развиваат моралните особини кои ги опфаќаат моралните вредности и правила на општеството.

Особено, во христијанството во светата книга Библијата се наведени сите морални вредности на кои му се неопходно потребни на еден систем беспрекорно да функционира.

Моралните аспекти на христијанството беа предмет на овој магистерски труд. Акцентот е ставен на нивниот морален кодекс и нивните вредности. Истражувајќи го христијанството преку најзначајната света книга - Библијата се обидов да истражам кои се моралните аспекти. Овие аспекти се многу значајни за да ги препознаеме суштинските белези и основните факти на христијанството. Во евангелието според Апостол Матеј може да се истакнат низа морални вредности. Како особено значајни се истакнати: искреност, почит, незавидливост, истрајност, прошка, скромност, чесност, праведност, почит спрема родители, неверство, духовен пост, сочувство.

Во евангелието според Апостол Марко се среќаваат низа морални вредности како: богољубие, искреност. Во евангелието според Апостол Лука се истакнуваат следниве морални вредности: скромност, почит. Во евангелието според Апостол Јован се прикажани следниве морални вредности: праведност, искреност.

Барајќи ја смислата на етичкото учење се согледува фактот дека моралните регулатори на верскиот живот му овозможуваат на поединецот полесно да се снајде низ процесот на животот, да направи правилен избор во најразлични ситуации.

Како доказ за втемелените морални вредности во христијанството, како пример ќе ја наведам љубовта која претставува најголема човечка вредност. Љубовта се опишува на најдостоинствен начин, како чувство кое треба да ја воскресне добрината кај секој човек, како чувство кое треба да ги извлече од луѓето најскриените желби и тајни, како чувство кое треба да ја оплемени и облагороди човековата душа, едноставно чувство кое треба да го води секој човек во своите постапки и комуникација со другите луѓе.

Светата книга - Библијата се води од фактот дека секој човек треба да оди по патот на доброто како морална вредност. Доброто треба да се пофалува и почитува а додека пак злото треба да се отфрли и да се избегнува. Доброто треба

да го применуваме затоа што преку доброто ние морално ќе се воздигнеме и ќе се движиме по правилниот пат. За врее на верските празнувања, религиски празници радоста е голема затоа што е потенцира значењето на улогата семејство во општеството. Семејство кое живее во здрава средина, кое ги почитува моралните вредности тоа е успешно семејство. Вредностите како што се пријателството, почитта, милосрдието е сржта на овој религиски систем. Во христијанството се отфрла неморалните особини како лага, кражба, измама, убиство, прелјуба.

За жал денес живееме во еден свет кој е суров и кој е полн со неискреност, измами, лаги и неморалност. Полека но сигурно е губи повечката достоинственост, потребата од моралните вредности е голема. Доколку ние, како поединци ги заборавиме и не ги применуваме суштинските вредности тогаш бидеме проголтани од кругот наречен живот.

На крај ќе истакнам дека моралните вредности во христијанството се времеленоста на основните вредности и извор на моралноста. Религискиот систем во христијанството претставува голем етички систем и непресушен извор на моралните вредности за напојувањето на нивните души.

10 БИБЛИОГРАФИЈА

1. Брандон С.Г.Ф. ”Судењето на Исус од Назарет”, Мисла, Скопје, 1988
2. Вебер Макс, „Привреда и друштво“, Просвета, Београд, 1976
3. Вебер Макс, „Привреда и друштво“, Просвета, Београд, 1976
4. Донини Амброго, “Преглед повијести религије”, Напријед, Загреб, 1964
5. Бикај Морис, “Библијата, куранот и науката”, Логос-А, Скопје, 2003
6. . Елијаде Мирча, “Водич кроз светске религије”, Народна књига Алфа, Београд, 1996
7. Елијаде Мирча, “Свето и профано”, Књижевна Заједница Новог Сада, Нови Сад, 1986
8. Енциклопедија живих религија, Нолит, Београд, 1990
9. Мандзаридиз Георгие И., “Социологија Хришћанства”, Хришћански културни центар, Београд, 2004
10. Група автори, “Осниваши великих религија”, Топер Бук, Београд, 2002
11. Малиновски Бранислав, „Магија, наука и религија“, Просвета, Београд, 1971
12. Тренчевска - Чековиќ Тимур Чековиќ Елена, “Од Исус до Мухамед“, Скопје, 2014
13. Избутс Жан -Пјер, “Мојсеј, Исус, Мухамед“, Скопје 2005
14. Елијаде Мирча, “ Водич кроз светске религије“, Народна књига Алфа 1996
15. Bouker Dzon, “Religije - Kembridz ilustrovana istorija“, 2006
16. Крејиќ Андрија, “Филозофија религије”, Напријед, Загреб, 1981
17. Ѓаковац Мр. Александар, Д-р Биговиќ Радован, “Лексикон хришћанства”, Агенција Матиќ, Београд, 2006

18. Куничкиќ Јордан, “Смјер у живот”, Сплит, 1963
19. Лоренц Д-р.Борислав, “Психологија и филозофија религије”, Геца Кон А.Д., Београд, 1937
20. Максимович В.Л. , Венац живота, Београд, 1936
21. Милин Лазар, “Црквата и сектите”, Ѓаконија-Мисионерско Хуманитара дејност на Скопската митрополија, Скопје, 1999
22. Куничкиќ Јордан, „Католичка моралка“,Напријед, Загреб, 1965
23. Лукиќ Др.Радомир Д. “Социологија морала”, Научна књига, Београд, 1982
24. Павичевиќ Вуко, “Основи етике”, БИГЗ, Београд, 1974
25. Павишевиќ Вуко, “Социологија религије-са елементима филозофије религије”, БИГЗ,Београд,1986
26. Панчовски ф., “Етика хришћанске љубави”, Ниш, 1973
27. Темков Кирил, „Етика за младе“, Бајка Ниш,2003
28. ”Свето Писмо Библија”, Фондација Благовестие, Скопје, 2002
29. Санџакоски Отец Стефан, “Љубовта како чин на допирање на душата на ближниот со душата своја”, Воспитание, Педагошки факултет Гоце Делчев,Штип 2003
30. Социолошки терминолошки речник, МАНУ, Скопје,1995
31. Хараламбос М.,Холборн М.,”Социолошке теме и перспективе”, Голден маркетинг, Загреб,2002
32. Ѓушњиќ Ѓуро, „Религија“ И, ИИ, Ѓигоја, Београд,1998
33. Хамилтон Малколм, „Социологија религија-теоретски и упоредни приступ”, Цлио, Београд, 2003
34. Шопенхауер Артур, „О темелу морала“, Братство-Јединство, Нови Сад,1990

35. Šušnjić Đuro, “Дијалог и толеранција”, Џигоја Штампа, Београд, 1997
36. Šušnjić Đuro, „Религија“ И, ИИ, Џигоја, Београд, 1998
37. Шишкин А. , “ОсновЎи марксисткои Ѐтики”, Москва, 1960
38. <https://www.gordonconwell.edu/center-for-global-christianity/>
39. Фридрих Ниче, *Ессе Ното (Ево човека) – Како постајеш, шта си.* Сарајево: Издање И. Ђ. Ђурђевића
40. *A World History of Christianity* од Adrian Hastings ,2006 г.
41. Rubenstein, Richard *When Jesus Became God*, p. 179
42. Pelikan, Jaroslav (5 Volumes published between 1971-1989). *The Christian Tradition: A History of the Development of Doctrine.*
43. *A World Vermes*, Geza and Martin D. Goodman, eds. *The Essenes according to the Classical Sources.* Sheffield: Oxford Centre for Postgraduate Hebrew Studies and JSOT Press, 1989.
44. Burton Mack (2001) *The Christian Myth: Origins, Logic, and Legacy.* Social formation of myth making.
45. Ellegard, Alvar (1999). *Jesus One Hundred Years Before Christ.*
46. Tomkins, Stephen (2005). *A Short History of Christianity* (Lion).